

Sosvet: VP oživlja tristrankarski pakt

Brez soglasja treh deželnozborskih strank v obliki tristrankarskega pakta, prebivalstva ter zastopstev vseh dvojezičnih občin in usklajenosti stališč obeh slovenskih osrednjih organizacij koroška ljudska stranka ne bo privolila v spremembo oz. novelizacijo zakona o narodnih skupnostih in tudi ne k zahtevam, ki jih je formuliral Narodni svet v svojih predlogih glede dvojezičnih napisov in uradovanja v obeh deželnih jezikih.

To je včeraj poudaril predstavnik ljudske stanke v sosvetu, zvezni svetnik Richau. S tem je ljudska stranka vso odgovornost za napredek v sosvetu in za dialog med večino in manjšino v deželi odrinila na narodno skupnost.

Ljudsko stranko odnosno Richaua predvsem moti sklicevanje na zakon o dvojezičnih tablah iz leta 1972 in na ljudsko štetje iz leta 1951. VP meni, da sta zakon o narodnih skupnostih iz leta 1976 in pa zakon o manjšinskem šolstvu ti isti veljavni uravnilovki manjšinskih pravic na Koroškem, pri čemer da je člen sedem Avstrijske državne pogodbe z izjemo nekaterih malenkosti docela izpolnjen.

Za dobro in produktivno vzdušje v deželi in za reševanje odprtih vprašanj da je nujno potrebna konsenzualna pot, je naglasil Richau in najavil, da se bo ljudska stranka zavzemala za umirjeno in kooperativno medijsko politiko in odprtost

v manjšinskih vprašanjih ter za čim širšo sprejemljivost med prebivalstvom. Sosvet da je že začel s potezami zaupanja.

Glede slovenskega zastopstva v deželnem zboru je Richau dejal, da je njegova stranka trenutno proti znižanju ovire za doseg mandata v deželnem zboru na 5 odstotkov. Sicer pa tudi takšno teoretično znižanje samostojnemu slovenskemu volilnemu gibanju ne bi pripomoglo do uspeha, ker EL trenutno pri deželnozborskih volitvah dosega le dober odstotek glasov.

Ljudska stranka se slej ko prej ogreva za etnično zbornico, vendar ostali dve deželnozborski stranki temu predlogu ne sledita. F. W.

Z začetkom jeseni je v polnem zamahu tudi kulturno delovanje slovenskih prosvetnih društev. Na Brnci je mladinska skupina predstavila igrico pod vodstvom režiserja Matije Milčinskega in pokazala, da večjezičnost tudi živalicam ne škoduje: »Kužek laja mijau mijau«.

LDS na obisku pri ZSO

Pretekli četrtek je delegacija poslanske skupine LDS pod vodstvom predsednika Toneta Anderliča obiskala ZSO v Celovcu.

Predstavniki ZSO pod vodstvom predsednika dr. Marjana Sturma so predstavnike iz Slovenije seznanili z aktualnim političnim trenutkom na Koroškem. Še posebej so izpostavili vprašanja odnosov znotraj narodne skupnosti in odnosov na-

rodne skupnosti z Republiko Slovenijo. Predstavniki ZSO so tudi orisali koncept ZSO, ki je uprt v sožitje kot temelj in predpogoj za konstruktiven razvoj in enakopravnost koroških Slovencev, hkrati pa ta koncept tudi služi dobrososedskim odnosom med Republiko Slovenijo in Republiko Avstrijo.

Predstavniki LDS so podčrtali, da njihova poslanska skupina za-

govarja koncept subjektivitete manjšine, ki jo mora Republika Slovenija spoštovati.

Razgovor med poslansko skupino LDS in ZSO je potekal v konstruktivnem in prijateljskem vzdušju. V okviru tega razgovora so predstavniki Slovenskega šolskega društva predstavili tudi dejavnost te izobraževalne ustanove.

ms

11. VESTNIKOV IZLET v Umag
– hotelsko naselje Katoro – hotel KORALJ,
od petka, 11., do nedelje, 13. oktobra

Cena 1.450 šil.
dodatek za enoposteljno sobo 300 šil.

Petek ■ potovanje od doma do hotela
■ kosilo
■ večerja v istrski kleti
Sobota ■ ribji piknik na izletu z ladjo Nirvana
■ večerna zabava s plesom
Nedelja ■ po kosilu vračanje domov

*Preverite veljavnost potnega lista!
Dvignite volilne karte!*

Prijavite se čimprej!
☎ (0 46 3) 51 43 00 in 51 43 00-40

Srečanje pregnancev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča,
da bo imela

v nedeljo, 29. septembra 1996

s pričetkom ob 14. uri v Kulturnem domu na Radišah redni občni zbor, ki bo kot v minulih letih povezan z družabnim srečanjem. Na sporedu bo tudi nastop članic in članov domačega Slovenskega prosvetnega društva »Radiše«.

Letos, ko obhaja Zveza slovenskih izseljencev 50-letnico svojega obstoja, smo končno uresničili dolgoletna prizadevanja za postavitve spomenika preganjanja, ki smo ga 7. julija slovesno odkrili na Radišah. »Jubilejno leto« naše organizacije pa bomo zaključili s srečanjem 29. septembra prav tako na Radišah, kamor prisrčno vabimo vse bivše pregnance z družinami, znanci in prijatelji.

Zveza slovenskih izseljencev

V preteklih mesecih smo tudi v Avstriji pričali pojavom, ki se zdijo bolj značilni za začetek kot pa za konec 20. stoletja. Vzemimo primer tovarne Semperit v nižjeavstrijskem Traiskirchenu. Nemški koncern Continental namerna premestiti znaten del proizvodnje v glede personalnih stroškov neprimerljivo cenejšo Češko. To bi prej ali slej pomenilo konec Semperita v Avstriji. Vzrok pa niti niso izgube podjetja, temveč pričakovane višje dobičke v Češki Republiki. V papirnici v salzburškem Halleinu pa so delovni čas povišali na 42 ur; tudi tam švedsko-nemški lastniki grozijo z zaprtjem zaradi previsoke cene delovne sile. Podobne stvari se dogajajo

KOMENTAR

Piše dr. Kristijan Schellander

dežele, države. Danes, v času globalne digitalne elektronske

okoljih ravno nudi šansa. Solidarnost bolj postaja pojem iz zgodovine delavskega reda kot pa sredstvo za rabo tako imenovanega modernega človeka.

Oblike problemov so nove, toda ali je tudi vsebina nova? Recimo da ima tehnološka revolucija in njen rezultat – tako imenovana informacijska družba – za konec dvajsetega stoletja podoben pomen kot v devetnajstem stoletju industrijska revolucija. Ali ni takratno množično propadanje kmetov, beg s podeželja v mesta, izrinjanje človeške delovne sile po stroju in masovno iskanje tolažbe v alkoholu v vsebini podobno današnjemu propadanju industrijskih regij, migracij delovne sile iz gospodarsko zaostalih predelov

Nazaj v zgodnji kapitalizem?

tudi v drugih razvitih zahodnih državah. Ob varčevalnih paketih, problemih socialnega zavarovanja, krajsanju socialnih storitev in naraščanju brezposelnosti se sprašujemo: ali se naša družba po desetletjih socialnega partnerstva pomika nazaj proti zloglasnemu zgodnjemu kapitalizmu, torej nič kaj socialnemu tržnemu gospodarstvu? O razmerah v večini postsocialističnih držav v tranziciji, kjer dostikrat vlada divje-zahodno kruto pravilo močnejšega, se pravi novih bogatašev nad delavci brezperspektivnih državnih podjetij, sploh ne govorim.

Kapital je postal mobilni kot še nikdar prej. Tradicionalne industrijske strukture razpadajo. Da se je v nekem kraju desetletja neko blago proizvodilo, ne šteje nič. Proizvodnja in znanje se selijo tja, kjer je najcenejša delovna sila in večje povpraševanje. Tradicionalna borbena sredstva kot npr. stavke nimajo več tistega učinka kot nekoč, ker ne zmorejo več izvajati pritiska na tiste, ki odločajo. To so nekoč bili lokalni kapitalisti, ki so bili izpostavljeni regionalnim političnim silam, ali ki so potrebovali surovine, znanje, prometne poti nekega okraja,

kommunikacije, lahko knjigovodstvo nekega avstrijskega podjetja opravlja za desetinko avstrijskih stroškov servisna firma v Indiji preko satelita, pa naj je pri nas še toliko brezposelnih knjigovodij. V času globalizacije lahko nek mednarodni koncern pusti proizvodnjo gum, motor, dele ali kar cel avto v Avstriji, Poljski, Maleziji, Mehiki ali Kitajski, nek lokalni avstrijski interes pa mu je deseta briga. Ker to počnejo vsi, iz konkurenčnih vzrokov tudi nobeno podjetje ne more delati drugače, ker sicer podleže.

Tehnični in gospodarski preobrti so temeljito zrahljali tudi tradicionalne družbene strukture kot razrede, socialne skupine, poklice in družine. Izrek, da je vsak sam svoje sreče kovač, je pridobil ob doslej nepoznani stopnji individualizacije skorajda ustrahujoč pomen. Tradicionalne navezanosti na družino, sosede, prijatelje, poklicno izobrazbo, delovno mesto, domači kraj in kulturo se rušijo. Če hoče tako imenovani moderni človek gmotno preživeti, se mora sama sebe postaviti v središče načrtovanja in vodenja življenja – in sicer tam, kjer se mu ob stalno spreminjajočih se

kontinentov v centre, izrinjanju človeške delovne sile po computerju in uporabi modernih drog?

Idealne družbe – kot so pokazale že mnoge lepe teorije – v praksi ni, lahko se samo bližamo boljši ali slabši obliki »neidealne« družbe. Sedemdesetletni ameriški profesor Galbraith, siva eminenca najvidnejših ekonomov sveta, ki je že od tridesetih let tega stoletja naprej bil svetovalec ameriških predsednikov, predvsem Franklina D. Roosevelta v času depresije in druge svetovne vojne, pravi, da je za dobro družbo značilna njena sposobnost prilagajanja socialnim spremembam. Družba je res dobra le takrat, ko vsakemu posameznemu državljanu omogoča pravico do dela in sprejemljive osnovne dohodke, če ima učinkovit vzgojni in izobraževalni sistem za vse ljudi, če vzdržuje stabilno in produktivno gospodarstvo brez diskriminacije manjšin, in če se njena blagajna ne konča na državnih mejah.

V času grabežljivosti, osebnega egoizma, erozije socialnih pridobitev in porivanja revnih ob zid bi bilo koristno, tudi politično odločujočim pomagati priti do tega spoznanja.

Dr. Marjan Sturm v Bosni

Na povabilo OVSE, Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi, se predsednik ZSO in sosveta za koroške Slovence dr. Marjan Sturm trenutno mudi kot politični opazovalec parlamentarnih volitev v Bosni in Hercegovini. Volitve bojo v soboto, 14. 9. '96, pogoji zanje niso najboljši. Berite tudi pogovor z dr. Zdravkom Inzkom (str. 6).

Vencelj obiskal športno zvezo

Državni sekretar Peter Vencelj in njegov sodelavec Rudi Merlak v krogu športnih funkcionarjev SŠZ in SAK-a

Pretekli teden se je na svojem prvem uradnem obisku pri Slovenski športni zvezi mudil državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu pri MZZ dr. Peter Vencelj. Spremljal ga je njegov najožji sodelavec Rudi Merlak.

Predstavnika Republike Slovenije sta na novem sedežu SŠZ v Celovcu sprejela predsednik SŠZ Marijan Velik in novi poslovodni tajnik Ivan Lukan, pri izčrpnih razgovorih o položaju in perspektivah slovenskega športa na Koroškem pa so sodelovali tudi član glavnega odbora SŠZ Silvo Kumer ter kot zastopnika Slovenskega atletskega kluba predsednik dr. Roland Grilc in klubski menedžer Jurij Perč.

Velik in Lukan sta Vencelju

predstavila tudi načrt o profesionalizaciji SŠZ s ciljem, da se SŠZ uveljavi kot strešna športna organizacija slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Gosta iz Slovenije sta se v okviru obiska prepričala tudi o uspešnem delovanju slovenskih športnih društev in klubov na terenu: mdr. sta si ogledala novi SAK-center v Grabštanju in nastajajoče nogometno igrišče za naraščaj v Šentpriamožu v Podjuni. Strokovna vođača sta bila co-trener SAK Jože Fera ter član odbora SAK Alojz Lach. Državni sekretar dr. Peter Vencelj je pozdravil načrt profesionalizacije Slovenske športne zveze in ji zagotovil svojo podporo pri realizaciji zahtevnega projekta.

ZBORNICA KMETIJSKIH DELAVCEV

Zgleden korak s simbolnim pomenom

Ko je zbornični svetnik Joško Maloveršnik, sicer poslovodja Zadruga v Železni Kapli, kandidiral pri lanskim volitvah v Zbornico kmetijskih delavcev (na listi ÖVP), je svojo odločitev utemeljil med drugim s tem, da hoče zastopati posebej interese slovensko govorečih članov zbornice. Zdaj mu je uspel korak, ki se zdi sicer na prvi pogled neznaten, a ima velik simboličen pomen. Zbornica je na njegovo pobudo – podprla sta ga še Hanzl R. Roblek z Bajtiš in Walter Ko-

schutnik iz Pliberka (oba SPÖ) – kupila računalniško opremo s slovanskimi pisavami. To se pravi, da odslej lahko pišejo vsa slovenska imena s pravilnimi slovenskimi črkami, torej s t. i. »hačkom« oz. strešico (č, š, ž). S tem je ta zbornica prvi deželni ali zvezni urad, ki je sledil soglasnemu tozadevnemu priporočilu narodnostnega sosveta.

O novosti je Maloveršnik obvestil člane preko zborničnega časopisa (Mitteilungen der Landarbeiterkammer für Kärnten). Hkrati je pozval vse, ki

želijo spremembo pisave svoje- ga lastnega ali krajevnega imena, naj se oglasi. Obvestilo je bilo objavljeno v obeh jezikih, kar je bilo prav tako prvič. Vendar Maloveršnik upa, da bo odslej večkrat prostora za slovenščino. Vsekakor zatrjuje, da pri obeh zadevah ni bilo nikakršnega upora s strani zbornice, prej nasprotno.

Direktor zbornice Rudolf Dörflinger je v pogovoru za SLOVENSKI VESTNIK dejal, da je bilo zanj samoumevno, da je pri nabavi nove računalniške

opreme upošteval željo slovensko govorečih zborničnih svetnikov. Mnenja je, da ima narodnost, ki že 1.400 let živi na tem prostoru, pravico do avtentične pisave imen. Zato se čudi, da celo od slovenskih zadrug in posojilnic še vedno dobiva dopise z napačno pisanimi slovenskimi imeni (brez strešic). Upa, da bodo kmalu sledili tudi drugi uradi, saj bi se s tem izognili dodatnemu delu. Zdaj je pač tako, da bodo oni pisali slovenska imena pravilno, od zavarovalnice pa bodo

še vedno dobivali dopise brez strešic. Torej bodo morali imeti za slovenska imena posebno datoteko ter jih vedno spet popravljati. To je pri majhni zbornici, kot je njihova, še mogoče (doslej se je javilo 21 članov, ki hočejo popravek pisave njihovih imen). Za Delavsko zbornico bi pomenilo to preveč dela.

Upanju Dörflingerja se lahko samo pridružimo in obenem čestitamo Maloveršniku za ta uspeh.

NARODNO PREBUJENJE PRI RUSINIH

Med samozatajevanjem in želji po lastni državi

Kot sem pisal že v prejšnji številki, smo se trije predstavniki Kluba slovenskih študentk in študentov na Dunaju udeležili od 22. do 25. avgusta mednarodnega kongresa Evropske federacije manjšin »Maisons de Pays«, ki ga je organizirala rusinska narodnost na Slovaškem. Ker je to narodnost, o kateri se sliši pri nas zelo malo do nič, se mi jo zdi vredno predstaviti nekoliko bolj obširno.

V šoli smo se učili, da so Rusini narodnost v Vojvodini in na Slovaškem, ki govori neko ukrajinsko narečje. Toda če bi danes rekel nekdo zavednemu Rusinu, da je Ukrajinec, bo verjetno podobno užaljen, kot če bi rekli Hrvat, da je Srb. Še več: zastopniki Rusinov na Slovaškem trdijo celo, da sta rusinščina in ukrajinjščina tako različni, da Rusini, ki živijo na podeželju in se niso učili ukrajinjščine, tega jezika ne razumejo. Ta trditev se zdi nekoliko paradokсна, če vemo, da so isti ljudje še pred desetimi leti veljali za uradne zastopnike Ukrajincev na Slovaškem. Razen tega se Rusini na Slovaškem do danes učijo v šolah ukrajinjščine, ker do lanskega leta njihova varianta rusinskega jezika ni bila normirana. Celo napisi v rusinskem gledališču v Prešovu, poimenovanem po velikem rusinskem pisatelju Aleksandru Duhnoviču, so še vsi v ukrajinskem jeziku. Toda pojdemo lepo po vrsti.

Multietnična Slovaška

Rusini so na Slovaškem ena od mnogih narodnosti. Uradno (štetje 1991) se prišteva v mladi državi 14,4% prebivalstva oz. skoraj 800.000 ljudi k narodnostnim manjšinam. Neuradno se govori o več kot dveh milijonih pripadnikov manjšin, saj naj bi bilo že samo Romov

Profesionalno romsko gledališče iz Košic

več kot milijon. Odnos države do svojih narodnosti je bil v zadnjih desetletjih in je še danes zelo različen. Medtem ko so Romi, Nemci in Madžari ob vsaki priložnosti grešni kozli nacije, se je slovanskim (bratskim) narodnostim godilo nekoliko bolje. Rusini pa so vseskozi imeli poseben položaj, saj so se v zgodovini izmenjavali zagovorniki in nasprotniki teorije, da je rusinščina samostojen jezik in ne le ukrajinsko narečje.

K rusinski narodnosti se je priznalo pri tem štetju 17.197 ljudi, medtem ko je 49.099 oseb navedlo, da je njihov materin jezik rusinski. Po podatkih zastopnikov Rusinske obrode, osrednje organizacije Rusinov na Slovaškem, naj bi štela njihova narodnost okoli 200.000 ljudi, le da se večina priznava k slovaški, ukrajinski ali ruski narodnosti. Razlogi za ta priznavalni kaos leži v zgodovini.

Ko je po prvi svetovni vojni nastala Češkoslovaška, je ta zajemala v glavnem celotno selit-

veno območje Rusinov, to je prešovska regija oz. Pr'še-vščina ali Prešov Rus', kot jo imenujejo Rusini (danes severovzhodni del Slovaške) in Podkarpatska Rus' v okolici Užgoroda (danes Ukrajina). V tem delu države je bila rusinska narodnost priznana in je imela nekakšno avtonomijo. Rusini v današnji Ukrajini primerjajo narodnostne pravice iz tega časa celo s pravicami in samostojnostjo nekdanjih jugoslovanskih delnih republik, kar pa je le nekoliko pretirano.

Po drugi svetovni vojni se je situacija bistveno spremenila. Podkarpatski Rusini so bili priključeni sovjetski republik Ukrajini in s tem podvrženi Stalinovi narodnostni politiki, o kateri je znano, da ni bila najbolj človekoljubna. A tudi Rusinom prešovske regije, ki so ostali pri Češkoslovaški, ni šlo dosti bolje, kajti na obeh straneh meje so veljali Rusini za enkrat kot Ukrajinci, priznavanje k rusinski narodnosti je bilo prepovedano, rusinskega naroda uradno ni več bilo. Pisanje v rusinskem narečju (normirana rusinskega jezika ni bilo) je bilo prepovedano, nadomestila ga je ukrajinjščina. Isto se je zgodilo tudi v šolah.

Edini Rusini, ki so še nadalje lahko uporabljali svoj jezik, so bili Rusini v Vojvodini, ali bolje rečeno Rusnaci, kot se imenujejo sami. Pravijo, da jim je pojem »Rusini« vsilil večinski srbski narod. So pa edini, ki še uporabljajo pristno samooznako, njihovi rojaki v drugih državah so že zdavnaj prevzeli pojem »Rusini«.

Ta del rusinskega naroda se je pred stoletji preselil iz prešovske regije v novo domovino in tu ohranil svoje jezikovne posebnosti. Na začetku tega stoletja jim je uspelo normirati svoj jezik, ki ga še danes uporabljajo in ki se od jezika Rusinov na Slovaškem dosti razlikuje. V tem svojem jeziku imajo razvito literaturo, v njem izdajajo časopise in periodiko, poučujejo ga tudi v šolah na vseh stopnjah. Njihov zastop-

nik na kongresu je bil prepričan, da so edina manjšina v Evropi, ki ima pouk v svoji materinščini na vseh šolskih stopnjah – izkazalo se je, da se njegove informacije o drugih manjšinah omejujejo le na nekdanji vzhod, za situacijo Južnih Tirolcev in drugih močnih narodnosti v zahodni Evropi pač ni še slišal.

Na Slovaškem so doživeli Rusini svoj preporod šele spet po letu 1989, ko so se lahko imenovali zopet Rusine. Dotlej so uradno veljali kot Ukrajinci in tudi manjšinski politiki sami so se imeli za zastopnike ukrajinske narodnosti.

Lani so končno normirali svojo varianto rusinskega jezika, ki jo bodo letos prvič uvedli kot šolski predmet na desetih šolah. Drugje se poučuje še ukrajinjščina. Razen tega se še velika večina Rusinov priznava k ukrajinskemu narodu, zato se uradno še vedno govori o neki ukrajinsko-rusinski manjšini, proti čemu pa se bori Rusinska obroda, nova rusinska organizacija. Zato je razumljivo, da je odnos med Rusini in ljudmi, ki se štejejo k ukrajinski narodnosti, dokaj napet, kar se je pokazalo tudi na kongresu. Ko je zastopnik ukrajinske narodnosti predstavljal položaj svoje manjšine, je tajil, da obstaja rusinski narod, ter dokazoval, da je govora le o nekem ukrajinskem narečju – zaradi če-

sar so mu organizatorji seveda vzeli besedo.

Še bolj napeta je situacija v Ukrajini. Tam Rusini slej ko prej niso priznani kot manjšina, po internih cenitvah Rusinov pa naj bi jih bilo okoli milijon. Ti Ukrajinec ne priznavajo za svojo domovino, temveč opozarjajo na dejstvo, da jih je stalinova Sovjetska zveza po drugi svetovni vojni anektirala tako kot baltske države. Zato zahtevajo odcepitev in priznanje samostojnosti. Izvolili so celo že svojo vlado. Vendar je jasno, da Ukrajina teh zahtev ne more sprejeti, zato je večji konflikt skorajda neizbežen.

Zaradi njihove radikalne politike se celo Rusini na Slovaškem nekoliko odvrčajo od njih. Ločuje pa jih tudi odnos do Rusije. Medtem ko imajo Rusini v Ukrajini do Rusov in do ruskega jezika še vedno korekten, če ne celo prijateljski odnos, je ta pri Rusinih na Slovaškem tabu. To se je pokazalo, ko je na kongresu nekdo iz Ukrajine hotel spregovoriti v ruščini, ker pač ni obvladal slovaščine, francoščine ali angleščine. Že po par stavkih mu je vodja odvzel besedo in požel za to velik aplavz. Kot razlog, zakaj se v ruščini ni smelo govoriti, je navedel, da je nihče ne razume (čeprav so se vsi učili v šoli).

V teh zapletenih okoliščinah poskušajo Rusini torej na novo graditi svoje strukture, razen v omenjenih državah pa doslej niso bili še dosti uspešni. Kot pri večini narodnostnih manjšin, je tudi pri njih financiranje največji problem. Imajo pa srečo, da je veliko Rusinov v izseljenstvu v zahodni Evropi in zlasti v severni Ameriki. Le-ti so glavni finančni vir rusinskih organizacij. Da bi izboljšali kontakt do njih in predvsem da bi krepili rusinsko narodno zavest v vseh državah, kjer živijo, so pred nekaj leti ustanovili svetovni kongres Rusinov, ki je imel 1993 v Krynici na Poljskem svoje drugo srečanje. Naslednje srečanje bo drugo leto v Budimpešti, tja pa so povabili tudi nas, »brate Slovinc« iz Avstrije. No, bomo videli. **Jozi Wutte**

Tipična lesena cerkva grško-katoliških Rusinov na vzhodnem Slovaškem

Propadajoča sinagoga v Podhradju na Slovaškem

RAZSTAVA O ZLOČINIH VERMAHTA 1941-1945

Resnica je dopustna in potrebna

Znana ugotovitev Ingrid Bachmannove, da je resnica dopustna, je kot rdeča nit spremljala odprtje razstave o zločinih vermahta. Odprtje v četrtek, 5. septembra zvečer v nabito polni Hiši umetnikov, razstava sama je v Ritterjevi dvorani v šentpetrskem predmestju Celovca, je ponovno pokazala ločitev duhov v deželi na resne politične dejavnike na eni strani ter dogmatike legende in enostranskega zgodovinskega gledanja na drugi strani.

Zastopnik evangeličanske cerkve v deželi (s katoliške strani ni bilo nobenega uradnega in vidnega zastopnika, radi se pa kažejo na proslulem zbiranju na Vrhulrichsbergu) škof Höller je dejal, da ga je ta vojna prizadela in oškodovala, da razstava nudi nove pretresljive poglede na takratne dogodke. Pretreslo ga je, kako je nacistična propaganda vplivala na mišljenje in besedišče vojakov. Ne ve, kako bi se takrat, pod tedanjimi pogoji, sam zadržal. Prav zato sta informacija in dialog med rodovi tako potrebna, kot duhovnik in kot psihoterapevt pa razume, da nekdo beži pred resnico in jo taji.

Bivši beljaški občinski odbornik VP Astner, sam žrtev nacističnega nasilja, je našel zelo trde besede za tiste, ki so proti razstavi, češ, vsakdo, ki taji grozodejstva vermahta, se identificira z nekdanjo NSDAP.

Državnozbornski poslanec LiF Haselsteiner je bil prizadet nad odklonilno reakcijo uradnih koroških političnih krogov do razstave, zeleni poslanec v evropskem parlamentu Johannes Voggenhuber pa je vprašal, kako more nekdo ljubiti svojo domovino, če ne pozna njene zgodovine. Nihče ne zagovarja

Precej publike je bilo ob odprtju razstave o zločinih vermahta, čeprav bi pričakovali več politikov

kolektivne krivde, a nekateri pa zahtevajo kolektivno odvezo oz. nedolžnost za določena grozodejstva v vojni. Voggenhuber je dejal, da je razstava nujna posledica kolektivnega sramu, ki mu sledi le malo dejanj. Kajti na Koroškem pozaba že rojeva svoje sadove.

Namestnik deželne glavarja in predsednik koroških socialdemokratov Michael Ausserwinkler je za svoje odločno in politično pogumno dejanje, da je prevzel častno pokroviteljstvo nad razstavo, bil deležen burnega priznanja. Naglasil je, da res nekateri v deželi niso hoteli razstave, a večina da je za odprto diskusijo. Kot predstavnik dežele je hotel potrditi, da večina Korošcev odklanja heroiziranje nacizma in da se sodobna zgodovina ni pričela šele 8. maja 1945, ter da Avstrijci niso bili le žrtve, ampak so nasprotno prav oni pisali mnogo temnih strani zgodovine. Ausserwinkler je naglasil,

da razstava ne obsoja, ampak skuša odpreti diferenciran in civiliziran dialog s preteklostjo. Je pa ost proti koroški oz. avstrijski filozofiji »Le zgage in nemira ne«. Razstava da je glas proti zamlanosti in udobnosti.

V imenu Zveze slovenskih žena je spregovorila predsednica Milka Kokot. Njen važen prispevek objavljamo v celoti. V nemščini ga je prebrala tajnica Vida Obid.

Sodelavec hamburškega Inštituta za socialno raziskovanje Walter Manoschek je poudaril, da je nemški vermaht od prvih dni vojne naprej bil instrument nacističnega aparata in da njegovi dokumentirani zločini niso bili reakcija na dejanja druge strani, ampak sestavni del in vojni cilj njegovega vojskovanja. Vermaht je bil sistematično vključen v rasistično vojno nacistov. Razstava da razbija življenjsko laž o »čistem« vermahtu in poznejši rodovi da imajo pravico do celotne resnice.

Pisateljica Elisabeth Reichert je, izhajajoč iz vojnih spominov svojega očeta in stricev, nakazala paralele z današnjo družbo, ki kljub izkušnjam druge svetovne vojne nikjer ni odpravila vojske ali absolutnosti ukaza, ko zaničevanje človeka ni več monopol nacistov, ampak vseplošen pojav.

Razstava »Zločini vermahta 1941-1945« je odprta do 6. oktobra 1996. Oglejte si jo.

Franc Wakounig

Milka Kokot, predsednica ZSŽ

PODIJSKI DISKUSIJI O RAZSTAVI

Napad na nemški narod

Pomemben del razstave o zločinih wehrmachta so vzporedne prireditve, ki se bodo vrstile ves mesec precej zgoščeno na raznih lokacijah v Celovcu in Beljaku. Dve taki prireditvi sta bili že prejšnji teden, in sicer dve zelo različni podijski diskusiji o vsebini in namenu razstave same.

Prva je bila v petek v Hiši umetnikov v Celovcu, k njej pa so vabili organizatorji razstave. Pri tem so sodelovali Petra Bopp, ki je odgovorna za koordinacijo razstave, Walter Manoschek, asistent na dunajski univerzi in sodelavec pri sestavljanju razstave, Andrea Lauritsch, koordinatorka projekta na Koroškem in Birgit Hebein, koordinatorka razstave na Koroškem. Kot že kaže podij, je bila diskusija – vodil jo je Fred Dickermann od ORF-a – bolj informativnega značaja. In to je bil tudi namen: informirati

o nastanku in ozadju razstave brez potrebe zagovarjanja pred ljudmi, ki odklanjajo vsakršno diskusijo o tej pereči tematici. Diskusija, pri kateri naj bi sodelovali tudi nasprotniki razstave, je načrtovana za začetek oktobra, ko lahko izhajamo iz tega, da je večina publike razstavo že videla. Šele tedaj namreč lahko diskutirajo o vide-nem. Tokrat pa samo podatki s strani prirediteljev.

Tako je najprej Boppova predstavila hamburški inštitut za družbene raziskave, kjer je razstava nastala. Ta temelji na štirih stebrih, ki se bavijo z različnimi aspekti nacionalizma in sovraštva do tujcev. V tem okolju je nastala razstava, ki jo je Manoschek podrobneje predstavil. Povedal je, da je Nemčija pri napadu na Sovjetsko zvezo že računala z milijoni žrtev na sovjetski strani in da je bila wehrmacht pač del te načrtova-

ne uničevalne mašinerije. Namen razstave naj bi bil ta, da se končno spregovori o doslej tabuiziranih področjih zgodovine.

Birgit Hebein in Andrea Lauritsch sta obrazložili pot razstave na Koroško ter poudarili, da pri terminu (ravno pred oktobrskimi slavi na Koroškem) ne gre za nobeno provokacijo, temveč je čist slučaj, saj bi morala biti razstava zdaj v Frankfurtu, a tam niso uspeli organizirati prostorov. Sicer bi prišla razstava šele leta 1998, do takrat je namreč že rezervirana.

Naslednji večer je bila diskusija v gospodarski zbornici, organizirala pa jo je DS Koroška. Ta je bila bolj vroča, kajti prisotnih je bilo precej nekdanjih vojakov wehrmachta, ki seveda niso še ničesar slišali ali videli o omenjenih zločinih in ki so imeli razstavo za napad na nemški narod, saj smo menda le

pri nas zmožni blatiti lastne očete, pri Britancih in Američanih da tega ni, zato tudi ni diskusije o njihovih zločinih med vojno. Celo glavni referent večera Stefan Karner z graške univerze, ki je postal znan zlasti z raziskovanji usod Avstrijcev v sovjetskem vojnem ujetništvu po vojni, se je priključil nasprotnikom razstave, ko je videl, kakšno je vzdušje v dvorani. Rekel je, da on take razstave ne bi nikoli pripravil in tudi tega materiala ne bi uporabljal. Na vprašanje, ali misli, da je material ponarejen, ni dal nobenega jasnega odgovora.

Ulf Burtz, zgodovinar s celovške univerze je kritiziral zlasti metodične pomanjkljivosti razstave, ki da po njegovem mnenju preveč pavšalizira. Temu očitku sta se Andrea Lauritsch in Walter Manoschek odločno zoperstavila. Kar se tiče očitka, da je material pona-

Spoštovani navzoči!

Kakor vsi ostali avstrijski državljani, so se morali tudi koroški Slovenci boriti v nemškem wehrmachtu. Ker je nacistični politični sistem kmalu pokazal svoj agresivni značaj proti vsem in vsemu, kar ni odgovarjalo njegovemu pohlepu po totalni oblasti, so slovenski vojaki kot neposredno prizadeti morda hitreje kot drugi spregledali njegove zločinske namene. Po nasilnem izgonu slovenskih družin in prepovedi uporabe slovenskega jezika je postal odpor med slovenskim prebivalstvom odločnejši in slovenski vojaki so množično zapuščali wehrmacht ter se priključili partizanskemu gibanju. Ženske so ostale s svojimi družinami same na domovih in jih oskrbovale. V okolici Železne Kaple so spomladi leta 1943 ustanovile »Antifašistično fronto žensk«, ki je na vseh področjih sodelovala v odporu, tudi v oboroženem. Med drugim so ženske v raznih krajih na Koroškem trosile letake s parolami »Nemški vojaki, ne borite se! Slovenski vojaki, ne borite se za Hitlerja. Vaše družine so izselile!«, prevzele so kurirske naloge in skrbele za prehrano partizanov in partizank. Pomoč odporniškemu gibanju so ženske morale drago plačati: nešteto žensk je končalo v zaporih, v izgnanstvu in taboriščih, zgubile so svoje može in sinove. Zato se mi zdi primerno, da ob otvoritvi razstave priključimo v spomin pomen žensk v borbi za mir in vzpostavitev demokratičnih družbenih odnosov, saj so ženske v zgodovinskem prikazu odporniškega gibanja upoštevane le ob robu. Razstavi želim, da bi jo videlo čimveč ljudi, predvsem mladine!

rejen, pa je Manoschek dejal, da bo moral vsak, ki to trdi, svojo trditev dokazati pred sodiščem.

Na podiju je sedel še Johann Scherleitner, ki ves večer ni vedel povedati drugega kot to, da je se leta 1945 kot petnajstleten fant prostovoljno javil k vojski in je prišel po vojni v sovjetsko ujetništvo, kjer je bil devet let, ter da so bili nekateri Rusi zelo korektni do njega.

Najbolj korekten na podiju in tudi tisti, ki je razstavi ta večer najbolj koristil, je bil nedvomno vodja diskusije, glavni urednik Kleine Zeitung Reinhold Dottolo, ki je miril vzbujene duhove in ki mu je uspelo kljub vsemu obdržati diskusijo v načrtovanem okviru. Sicer pa je celoten večer pokazal, da gredo na Koroškem ure resda nekoliko drugače – t. j. počasneje.

jo

44. MEDNARODNI LESNI SEJEM V CELOVCU

Z novim konceptom v prihodnost

Na sejmu so predstavili najnoveše stroje za obdelavo lesa

Od 5. do 8. septembra je potekal v Celovcu že 44. mednarodni strokovni sejem za lesno industrijo. Pri tem pa se ni spremenil samo termin, temveč tudi koncept sejma. Ko so ga namreč 1981 časovno skrajšali in ga šest let kasneje ločili prostorsko in časovno od celovškega sejma, se je s tem začela specializacija, katere višek je bil dosežen leta 1992, ko so organizatorji začeli prirejati izmenoma strokovni sejem za stroje in strokovni sejem za izdelke. Izkazalo se je, da so pri tem precenjevali trg, torej so letos obe težišči zopet združili, zato pa bo sejem odsej le še vsako drugo leto.

Letos je na 50.000 kvadratnih metrih razstavljalo 280 ponudnikov iz dvanajstih držav. Med njimi je bilo devet podjetij iz Slovenije, ki so skupno s predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije že stalnica na tem sejmu in kažejo

na rastoče gospodarsko sodelovanje med državama.

V Avstriji je lesna industrija pomemben gospodarski dejavnik, kajti četrt milijona ljudi živi neposredno od nje. Poleg tega ima gozd, ki pokriva 46% državnega ozemlja, seveda nenadomestljivo ekološko funkcijo. Tako niti ni presenetljivo, da je letošnji sejem odprl zvezni minister za okolje in družine dr. Martin Bartenstein (zastopal je ministra za kmetijstvo in gozdarstvo mag. Wilhelma Moltererja). V svojem otvoritvenem govoru je poudaril prav to funkcijo gozdov, tako glede vodnih rezerv, ki se nahajajo v avstrijskih gozdovih in bi zadostovale za pol milijarde ljudi, kot tudi glede rabe lesa kot obnovljivega nosilca energije. Omenil pa je tudi narodne parke, ki so pomembni za avstrijski turizem.

Jasno je, da je ob takih priložnostih, kakršno je odprtje

lesnega sejma, govora tudi o drugih gospodarskih temah. Tako je predsednik koroške gospodarske zbornice komercialni svetnik Karl Koffler pozval vlado, naj končno prekliče neumnosti iz nove odredbe o delovrčnih pogodbah (Werkverträge). Razen tega se je izrekel za odpravo birokracije pri zaščiti delojemalcev ter za fleksibilizacijo delovnega časa.

Namestnik deželnega glavarja dr. Michael Ausserwinkler je poudaril pomembnost nadaljnjega izobraževanja delojemalcev in hkrati obžaloval, da so pri nedavnem povpraševanju menili samo trije odstotki Korošcev, starih nad 15 let, da so pripravljeni se dalje izobraževati, za poklicno nadaljnje izobraževanje pa je pripravljen sploh samo en odstotek, kar se po mnenju Ausserwinklerja negativno odraža v koroškem gospodarstvu.

jo

DRUŽABNOST

Praznik ovac pri Stoparju

Od Švice do Ukrajine so prišli udeleženci na ples v ovčjak pri Stoparju

Visoko v Lobniku nad Železno Kaplo leži Stoparjeva kmetija, kjer deluje kmetijska kooperativa Longo mai. Preteklo soboto je vabila na hišni praznik. Vse se je vrtelo in sukalo okoli ovac, ena ovca pa na ražnju. Veliki ovčji hlev, kamor se volnene živalice pred ledenim mrazom zatečejo šele pozimi, je za en dan služil go-

stinskim namenom, sicer pa se je mednarodna družba, poleg številnih domačinov so prišli še prijatelji iz Ukrajine, Švice, Francije, drugih avstrijskih zveznih dežel in Slovenije, odlično imela in začetne jezikovne ovire so v prijetni družbi in teku večera docela splahnele. Predstava »Commedia mundi« je bila kulturni višek praznika.

PRI KORENU V KAJZAZAH

Prijetna družba na plesu SJK in EL

Prireditelji so si veselo nazdravili

Pred volitvami, in v nekaj tednih bojo volitve v kmetijsko zbornico, je obvezno na dnevnem redu volilna kampanja. Zato kar dobro de, če se kandidati in volilci srečajo v prijetnem in neobremenjenem vzdušju plesa in zabave in se malo oddahnejo od zgoraj omenjene obvezne točke dnevnega reda. In kaj je pred volitvami kmečkega zastopstva najbolj primerno razvedrilo? Da, Kmečki ples, ki sta ga preteklo soboto pri Korenu v Kajzazah pri Bilčovsu priredili Skupnost južnokoroških kmetov in krajevna Enotna lista. Za dobro počutje so poskrbeli vsi, pozdravi glavnih kandidatov SJK, zborničnega svetnika inž. Štefana Domeja in zastopnice kmetice Ive Müller ter obč. odbornice bilčovške EL Ingrid Zablatnikove so bili kratki, je-

drnati in optimistični, ansambel »Alpe Adria Sextett« pa je z dobro glasbo vžigal in hladil srbeče pete plesoših. f. w.

Hanzi Gasser je pred nedavnim slavil svojo 30-letnico. Čestitala mu je tudi županja Štefi Quantschnig

PRED DEŽELNO RAZSTAVO

Drugačen kmečki trg v Borovljah

Borovlje se bolj in bolj zavdajo svojega pomena kot mesto prihodnje deželne razstave in temu primerna je tudi obširna paleta novih prireditev. Preteklo soboto, 7. septembra na primer, so se predstavili alternativni kmetje in kmečke pobude z južne Koroške, med njimi Coppla kaša, Longo mai, Edi Goltnik s svojimi ovčjimi izdelki in predstavnik Skupnosti kmetov, ki redijo jezersko ovco, Vili Lausegger pd. Užekar iz Podna. Kakor je znano, kar pa predvsem nemški koroški mediji radi zamlčijo in zasluge pripisujejo drugim, samozvanim rešiteljem, je jezerska ovca kot samonikla pasma preživela prav pri Užekarju v Podnu. Mladi gospodar Vili se s potrebnim znanjem, voljo in angažmajem trudi za njeno ohranitev in krepitev. Svoje

Dva ovčereja in prijatelja: Edi Goltnik in Vili Lausegger, po domače Užekar.

gostinske usluge pa so ponudili tudi okolišnji gostilničarji, med njimi Andi Lausegger iz Podna. Zanimanje za kmečke izdelke in predvsem za stare domače ži-

valske pasme je bilo precejšnje, svoje pa je pripomoglo sicer hladno, a lepo vreme, ki je držalo. Kajti dneve poprej je dež kot za stavo zalival tlak glavnega trga.

ZDRAVKO INZKO, VELEPOSŁANIK V SARAJEVU:

Hujše kot sedanje volitve je edinole dejstvo, da volitev ne bi bilo

V teh dneh bojo v Bosni in Hercegovini prve volitve po vojni, ki so sad daytonskega sporazuma. O volitvah in o prihodnosti te tako mučene države na Balkanu se je z dr. Zdravkom Inzkom, avstrijskim veleposlanikom v Sarajevu, in brezdvomno enim najboljših poznavalcev bosanskih in sploh razmerij na celotnem ozemlju bivše SFR Jugoslavije, pogovarjal urednik Franc Wakounig

Kako po Vaši oceni kaže z volitvami v Bosni?

Volitve v Bosni ne bojo demokratične in fair, in bo tudi še veliko drugih pomanjkljivosti, na primer veliko prebivalcev Bosne ne bo moglo voliti v svojih rojstnih oz. domačih občinah. A edina stvar, ki bi bila hujša kot volitve je dejstvo, da volitev ne bi bilo. V Bosni se mora končno začeti proces legitimacije in demokratizacije. Zdaj približno šest let ni bilo več nobenih volitev in politični vodje nimajo nobene politične legitimacije več.

Ali je problem ta, da nič ne funkcionira več ali pa so problem t. i. »war lordi«, krajevni vojni knezi?

To je tudi dejstvo, da vsakdo hoče nad svojim področjem obdržati vpliv, volitve bojo zelo kruto pokazale, da tako ne gre več naprej.

Ali te volitve ne bojo sankcionirale etničnega čiščenja?

To deloma drži, na drugi strani pa tudi ne, ker občinskih volitev ne bo. Samo pri občinskih volitvah se bo pokazalo, da je etnično čiščenje bilo uspešno, ker potem se bojo občine izkazale kot etnično čiste in homogene. Volitve v parlament ali za kanton, kar so tam dežele, etničnega čiščenja še ne bojo tako močno odražale, ker je tudi pri nas v Avstriji zaradi volilnih kart v bistvu vseeno, kje voli za dunajski parlament.

Kruta resnica etničnega čiščenja bo prišla na dan šele pri občinskih volitvah?

Da, te pa so preložili od 14. septembra letos na maj drugega leta. Morda bo vendarle mogoče, da se nekateri vrnejo v svoje bivše občine. Ampak za zdaj so to samo želje.

Ali je po vašem mnenju mogoče, da se bojo begunci vrnili na svoje bivše domove?

Jaz sem ekstremno pesimističen.

Torej so etnično čista ozemlja rajoni in kantoni definitivno očiščena?

Za bližnjo prihodnost je to definitivno.

Vi ste zdaj že več kot pol leta veleposlanik v Sarajevu. Kaj so težišča Vašega dela?

Mi imamo več področij dela: najmočnejše je trenutno še vedno humanitarno področje. Na

drugem mestu je konzularno delovanje, kjer imamo mesečno do tisoč viz za Avstrijo in tako štejemo med 15 najbolj aktivnih avstrijskih konzulatov. Na tretjem mestu je ekonomija, ker avstrijske firme hočejo delati v Bosni svoje posle. Drau-Consult bo spodaj napravila študijo za obnovitev vseh kaloričnih elektrarn. Na vrhu je termoelektrarna v Tuzli. Študija sama stane 8-9 milijonov šilingov. V konsekvenci bojo od te študije lahko profitirale avstrijske firme, saj je preliminaranih naročil samo za to panogo do pol milijarde šilingov.

Ali ima Bosna sploh denar, da bi to lahko plačala?

Bosna sama nima denarja, je pa notri denar Svetovne in Evropske banke, islamski in ameriški denar, pa tudi japonska in avstrijska sredstva v lepih vsotah.

Kako naj država, ki je že etnično in politično raztrgana na tri dele in je v bistvu nihče noče, obstane gospodarsko, da bojo ljudje lahko doma preživeli in se bojo morda begunci celo vrnili?

To seveda ne bo lahko! Ampak Bosanci so priden narod in mislim, da se bo država gospodarsko zelo hitro opomogla. Kombinacija pridnih rok in pomoči iz tujine se bo obrestovala in obnesla.

Ko ste letos januarja šli v

Zdravko Inzko v krogu svoje družine

Sarajevo, ste imeli sanje o cvetoči Bosni ...

... Evropa ne sme dovoliti, da bi Bosna postala evropski Libanon. Je bolje, če je to Švica Balkana. So pa seveda zelo velike politične težave, s katerimi se na svojem četrtem delovnem področju soočam. Kajti vsi voditelji, ki so vojno začeli, so še na oblasti in bojo 14. septembra seveda kandidirali pri volitvah, z izjemo Karadžića, ki ne sme, a so ga zamenjali drugi: Plavšićeva, Krajišnik ... Tudi pri Hrvatih in Muslimanih so ostali isti na krmilih in to je pač

problem, kajti ljudje med sabo se razumejo.

Ali menite, da bo Bosna kot državna enota preživela, saj si vsak hoče odrezati svoj kos, Srbi, Hrvati in Muslimani. Ali bo ta država nekega dne suverena, neodvisna od Zagreba in Beograda ali drugih ideoloških in verskih centrov?

To bo še dolgo trajalo, a kaže, da je bosanska hrbtnica zelo močna in trdna.

Hvala za pogovor!

BRNCA: PREMIERA MLADIH IGRALCEV

Kužek je preizkušnjo uspešno prestal

MLADI BRNČANI SO OD PREMIERE DO PREMIERE BOLJŠI IN ZNAJO SVOJE NAVDUŠENJE PRENESTI TUDI NA OBČINSTVO

na: kužek Črnko, sin uglednega krajevnega policijskega psa odlično mijavka in slabo laja. To je seveda za družino z rodovnikom, predvsem pa za pasjega očeta, ena sama katastrofa. Predvsem še zato, ker je svoj obisk napovedala predstavica višje akademije za policijske

pse. No, stvar se po številnih zapletih dobro izteče in kužku znanje drugega jezika, to je mijavkanja, pride zelo prav.

Brnška predstava je bila prva premiera skupin, ki so se udeležile letošnjega odrskega seminarja KKZ v Fiesi. Brnčani so se na seminar dobro pri-

pravili, režiser Milčinski pa je z njimi predstavo dodelal in ji dal končno obliko. Na produkt naj bojo na Brnci ponosni, gledalci so vsekakor bili z njim izredno zadovoljni.

Igralci, Stefan Gallob in Lukas Truppe sta bila nagajiva kužka Belko in Sivko, Gregor Trup-

pe ter Elisabeth Kargl sta izmenično igrala kužka Črnka ter Muco in v obeh vlogah tudi lajala in mijavkala. Marco Kargl je bil obupani pasji Očka s harmoniko na prsih, Katharina Smolle je igrala Mamo, Martina Hudl pa pomembno in afektirano gospo Havhavnik, predstavnico veleugledne pasje policijske akademije, so si vsi po vrsti zaslužili veliko pohvale in priznanja.

Za kulisami so bili na delu: Matija Milčinski kot režiser, Marija Perne kot lektorica, Nana Milčinski je imela na skrbi koreografijo, Tatjana Oblak-Milčinski sceno in kostume, Primož Kerštajn pa glasbo. Harmoniko je možato in strokovno vlekel Marco Kargl, Diana Scheriau in Peter Krawanja pa sta kot vodji skupine imela splošno skrb za dober potek in sta se po predstavi slišno oddahnili. Peter je vrhu tega še bil pristojen za izdelavo scene in za prisrčen pozdrav.

Ponovitev je bila v soboto. V petek pa smo čuli, da na Brnci še ne bo tako kmalu konec predstav, kajti standardna gledališka skupina, v internem društvenem žargonu so to »seniorji«, za sredino jeseni načrtuje svojo premiero.

F. W.

Zigro »Kužek laja mijau mijau« Frančka Rudolfa se je pretekli petek, 6. septembra 1996, predstavila domači in širši javnosti mladinska gledališka skupina SPD »Dobrač« z Brnce. Dvorana nad Posojilnico na Ločilu je bila skorajda premajhna, celo iz Podjune in spodnjega Roža so prišli gledalci na predstavo. In ni jim bilo žal, da so prišli. Kajti brnški gledališki podmladek se je odlično odrezal in je velik up za prihodnost, da bo SPD »Dobrač« tudi za naprej eno od središč ljubiteljske gledališke dejavnosti na Koroškem. Mladi igralci so se v svoje vloge zelo dobro vživeli, obvladali so odrski prostor, gib in jezik sta bila vseskozi na ustreznih ravni. Režiser Matija Milčinski je zavestno gradil na živahnosti in razigranosti mladih igralcev in ju uporabil kot pomemben oblikovalni element v predstavi. Uspeh mu je dal prav, igrice je tekla kot po maslu, negotovih scen in mučnih zastojev ni bilo, morebitne »spodrseljajčke« pa so nastopajoči mojstrsko zamaskirali, kar je tudi posebna umetnost. Občinstvu je predstava celo prehitro minila.

Vsebinska na kratko poveda-

GLOBASNICA – SV. HEMA

Odkrili so hišo za romarje

Področje okrog Sv. Heme, današnji kraj Globasnica in rimsko naselje Juena, pričajo o najpomembnejšem antičnem središču v kulturni pokrajini Podjune in v Alpah.

Nova odkritja prof. dr. Franza Glaserja, ki vodi od leta 1978 izkopavanja pri Sv. Hemi, niso omogočila le bolj detajliranega spoznavanja že v prvem desetletju tega stoletja delno odkritih cerkva, temveč so privedla do nadaljnjih odkritij zgradb in grobov ter pomenijo bistven prispevek k poznoantičnemu in zgodnjekrščanskemu raziskovanju v Avstriji.

Da je bila Sv. Hema naseljena že pred 3.500 leti, priča najdba žarnega groba iz srednje bronaste dobe (1500 – 1250 pr. Kr.).

Šele od bronaste dobe dalje je mogoče dobiti razločnejše predstave o naseljevanju v tej zanimivi kulturni pokrajini. Sv. Hema s svojo privlačno obliko – vsa pobočja padajo v dolino – in s svojim vrelcem v Rozaljni jami je bilo v 3. stoletju pred našim štetjem za keltske priseljence privlačno mesto za naseljevanje.

Tudi na gori Sv. Heme so bile naselbine, ki so se razprostirale ob gorskem pobočju, v času cesarja Klavdija pa so bile v glavnem opuščene.

Ime naselja Juena izvira iz imena keltskega boga Iovenata oziroma Iouenata, ki so ga našli na nekem napisu pri Sv. Hemi.

Romarska hiša s talno kurjavo, ki so jo letos našli pod rušo

Pri Sv. Hemi so častili tega boga, ki je kot plemenski bog imel razne funkcije. Njemu na čast je obstajalo svetišče pri Sv. Hemi. Kako tesno je bil bog povezan z naselbino na tem področju, lahko razberemo tudi iz rimskega imena Iuenna, ki je kasneje postalo izhodišče za današnjo oznako Podjuna.

Nova odkritja

Tudi letos je pod vodstvom prof. Glaserja in njegove asistentke mag. Schretterjeve sodelovalo pri izkopavanju pri Sv. Hemi približno 25 oseb, od tega lepo število domačinov in 4 študentke arheologije. V razgovoru s SV sta vodji predstavili na novo odkrito hišo za romarje, ki je raz-

deljena na jedilne prostore in kuhinjo. Hiša je imela talno kurjavo. Našli so tudi krožnike, posode, kosti živali in ostanke prehrane. S pomočjo botaničnih ostankov, ki jih bodo kemijsko analizirali, bo mogoče rekonstruirati prehrano ljudi v pozni antiki na tem področju Podjune. Arheologinja Schretter je še lahko povedala, da so se ljudje pretežno prehranjevali s kašo (80 odstotkov), z govedjim, svinjskim in ovčjim mesom.

Oba sta se zahvalila pri občini Globasnica za veliko podporno in pri domačem župniku Stickru ter drugih domačinih. Izkopavanje pri Sv. Hemi so zaključili konec meseca avgusta.

Vreme, tako je dejala mlada in simpatična arheologinja Schretterjeva, jim je bilo letos zelo naklonjeno. Bilo je prijetno, ne prevroče, pa tudi dežja ni bilo.

Obiščite Sv. Hemo in muzej zgodnjekrščanskih izkopavin in antičnih najdb v Globasnici. Tam vam bo gospod Janez Havel rade volje pokazal vse, kar je bilo najdenega do danes, in vam povedal podrobnosti o tem nekoč pomembnem romarskem kraju v pozni antiki.

Muzej v Globasnici je odprt še do 15. oktobra od ponedeljka do sobote od 10. do 12. ure in od 14. do 17. ure (ali po dogovoru).

Sv. Hema je dostopna celo leto, Rozalsko žegnanje pa je to nedeljo.

Mirko Štukelj

Na levi vodja izkopavanja pri Sv. Hemi prof. dr. Franz Glaser, na desni mag. Sabine Schretter

ZDRAVKO HADERLAP – PREMIERA »TRETJA ŽENSKA«

Tretja ženska kot resnična Bachmannova?

Plesno gledališče Ikarus odkriva spomin na Bachmannovo – tokrat že drugič – pod prašnimi rjuhami in knjigami na odru celovškega »Klagenfurter Ensemble« na samem začetku pravzaprav na zelo klasičen način. Ob prihodu »Bachmannove« »domov«, tja, med kup knjig, se ogromna količina patine vsuje na gledalca tako prijetno, da si le-ta v trenutku izbrska iz sebe še cel kup svojih spominov s podstrešij, med zaprašnostjo in pajčevinami. Literarna beseda, ki kasneje izrazno močno zazveni v zraku, pod izbrabljeno namizno lučjo – bere jo Marija II. – odpre predstavi dodatni nivo, katerega zaslutimo za črno prosojno zaveso. Ta se kasneje razpre, ta drugi oder pa spominja na tistega pri Kašperlu. Ob tem dobimo občutek, da se dogajanje za zaveso pretaka iz literarne besede predodnja, iz knjige same kot konkretizirana literarna misel.

Med predstavo se nivoja prepletata, tako da tudi »Bachmannova« vstopi med svoje figure iz romanov, se spoji s svojim drugim »jazom«, moškim likom Malino; režiser pa se vpraša ali ni to končno tista »tretja ženska«

Bachmannove. Začetna slika drugega nivoja, za zaveso, katero bi režiser lahko pustil kar zagrnjeno – edino, če želi s tem namigniti na poučnost – je odločilna. Tu se prvič homogenizirajo vse tri ženske, ena od njih pa je občutno povezana s fašizmom. Kakšne vrste fašizem to je, se nam razkrije v teku predstave.

Gre za fašizem medosebnih odnosov, za fašizem vsakdana, nad katerim naj bi si Bachmannova razpisala svoje srce do onemoglosti in do svojega grenkega konca, ki je tudi glavna tema predstave. Slike, ki si sledijo druga za drugo, marsikje presenečajo s svojo prodornostjo, z ujetjem občutka in čustva človeških odvisnosti. Še najbolj prepriča slika preigravanja med moškim in žensko, ki vsebuje prav vse nivoje teh kompleksnih vezi. Vključuje pa tudi misel, da je Bachmannova s tem moškim likom, ki je znan pod imenom Malina, odkrila v romanih tudi del sebe.

Seveda se, v nasprotju z začetkom, te slike odvijajo nekonvencionalno; polne so domisljice – preobrazba prostora v prostor, drsečih knjig, vstop v knjižnico – tako tehničnih kot simbolnih. Na kratko vidimo v

rožah na tleh, v eni izmed njih, celo estetik Pine Bausch. Kar bi bilo očitati režiserju, je občasno pretirano ukvarjanje igralcev z rekviziti; nekatere slike zaradi tega zvedenijo in izgubijo tisti metafizični prenos na gledalca, ki je tako tipičen za ostale gibljive slike v tej predstavi.

Priznati moramo, da je ansambel dovršen čisto v stilu Bachmannove – dokončen, jasen, neizpeljan, preobratniški v zasuku, presenetljiv. V tej predstavi, ki je skrčena – prvi poskus so bili »Tokovi« – je na odru le pet plesalcev, glasba in scena pa ostajata isti.

Simbolično je predstava skoraj prepolna, gledalcev feed back tako nekje na polovici predstave pojenja in mu ne dovoli, da bi zbrano sledil dogajanju na odru. Predstava je težka in vodi k razmišljanju. In če bi želela biti hudomušna, bi se vprašala, kje so časi »Marije Terezije«? Prav tisti časi, ki menda so? Ali prav tisti, ki so menda bili? Hm.

Predstave so še 13. in 14. septembra, ob 20. uri v Celovškem »Klagenfurter Ensemble«, 17. in 18. septembra na Dunaju, »Szene Wien«.

Tamara Deu

Še na mnoga leta!

Franc Gasser ml., Marjan Einspieler ter Lojzka in Jozi Boštjančič

Kar celo vrsto domačih slavlencev smo preteklo soboto srečali na plesu SJK pri Korenu v Kajzazah pri Bilčovsu. Prvi in glavni pozdrav in čestitka naj veljata Lojzki in Joziju Boštjančič, Kovačevima iz Branče vasi, ki sta pred nedavnim slavila in praznovala 50-letnico skupnega življenja. Njuno življenje ni bilo potrošeno samo z rožami, a kdor ju pozna in sreča, ta ve, da sta res v ljubezni, skupnosti in vzajemnosti prehodila to častljivo pot. Zlatoporočencema, ki sta

vselej bila aktivna v slovenskem kulturnem in družbenem življenju, kličemo še na mnoga leta.

Abrahama je srečal Marjan Einspieler, po domače Sramsčnik s Sramsč. Vnetemu prosvetarju, med drugim je steber moškega zbora SPD »Bilka«, veliko zdravja in zadovoljstva. Od slavij za 40-letnico se je že opomogel Franc Gasser mlajši, tesarski mojster in podjetnik iz Bilčovsa. Vsem slavlencem veljajo iskrene čestitke uredništva SV.

PONOVO ODKRIVANJE ZDRAVILNE RASTLINE

Riček, *Camelia sativa*, Leindotter

Riček je enoletnica iz družine križnic, ki pa jo za naslednje leto lahko posejemo že jeseni, podobno kot ozimno žito.

Iz korenine požene 50 do 70 cm visoko steblo. To se v zgornjem delu močno razraste. Majhni, svetlorumeni cvetovi so združeni v grozdasta socvetja. Nasprotno nameščeni sulicasti listi obraščajo steblo, so goli ali porasli z nežnimi lasi.

Plodovi so rožke hruškaste oblike. Drobno seme je podolgovato, rumeno ali rdeče-rjave barve.

Riček je danes razmeroma redka divjerastoča rastlina. Raste po ozarrah ali na suhih, neobdelanih tleh. Znova pa so ga pričeli gojiti.

Ričkovo seme je znano iz mlajše kamene dobe. Našli so ga skupaj z lanenim semenom v najdiščih vzhodne Nemčije in zahodne Švice. Ali so ga takrat že gojili, ali je rasel le kot plevel med lanom, ne vemo. Iz bronzaste dobe je riček znan z najdišč na Madžarskem, v Turčiji, Rusiji, Nemčiji, Franciji, in v Italiji; v železni dobi pa je bil razširjen že po vsej Evropi.

V čistih kulturah so ga pričeli gojiti pred približno dva tisoč leti zlasti v severni Evropi. Seme, ki je bogato z beljakovinami in visokokvalitetnim oljem, so ljudje sprva uporabljali splošno v prehrani, kasneje pa je riček postal najpomembnejša oljnica severnoevropskih dežel.

V srednjem veku so na riček skoraj popolnoma pozabili. Tu in tam so ga uporabljali še kot zdravilo pri zdravljenju živine.

Danes so ga znova odkrili in pričeli so ga spet načrtno gojiti. Predvsem iz dveh vzrokov: ima kratko vegetacijsko dobo (12 do 14 tednov) in zelo dobro prenaša mrz. Zato uspeva še daleč na severu, kjer so poletja zelo kratka in oljna repica ne dozori.

Polet tega je za riček značilno, da uspeva tudi na revnih, peščenih in celo na nekoliko slanih tleh ob severnejših morskih obalah. Dobro uspeva na ilovnatih, vendar peščenih tleh, ki vsebujejo dovolj apnenca.

Zanimanje za riček je v današnjem času zbudilo tudi dejstvo, da je veliko odpornejši proti škodljivcem, ki pogosto napadajo oljno repico. Zato rička ni treba škropiti s pesticidi, kar je v boju za čisto okolje zelo pomembno.

Nevaren zajedalec, ki vendarle lahko uniči cela polja rička, je predenica (*Cuscuta* esp., Kleeseide). To je rastlina iz družine slakov, ki se z dolgi, rjavkasto-rožnatimi stebli ovija okrog gostiteljevega stebela in ga izsesava s posebnimi organi (haustoriji). Okužene rastline je najbolje zažgati.

Ričkovo seme vsebuje približno 32 odstotkov olja, 17 odstotkov beljakovin in prav toliko ogljikovih hidratov, eterična olja, A in E-vitamin, mineralne soli. S hladnim izstiskanjem dobimo približno 18 do 20 odstotkov olja, ki vsebuje poleg kvalitetnih maščobnih kislin tudi eicosenovo in erukovo kislino, ki za naš organizem nista ravno primerni. Zato danes v številnih inštitutih po svetu poskušajo vzgojiti rastline, katerih seme ne vsebuje nezaželenih sestavin.

Stolčeno seme ima močan okus po redkvi oziroma gorčici in ga ponekod uporabljajo tudi kot začimbo za obložene kruške. Najpomembnejše pa je seveda ričkovo olje, zaradi katerega ga danes spet gojijo v Kanadi in Nemčiji, na Švedskem, Danskem, Poljskem in v Rusiji, pa tudi v Avstriji in na severnem Štajerskem v Sloveniji.

Požete rastline hitro posušijo. Posebej je treba paziti, da seme ne splesni. Suho seme malo ogrejejo in nato stisnejo v posebnih električnih stiskalnicah. Ričkovo olje je pomembna surovina v farmacevtski in kozmetični industriji, v prehrani (za pripravo solat), uporabljajo pa ga tudi v ljudski medicini. Z njim delajo obkladke pri udarjeninah in zlomih. Eno žličko na tešče priporočajo zoper vneto želodčno in črevesno sluznico. Pomembno pa je tudi v kozmetiki. Koža postane mehka in gladka, če jo redno mažemo z ričkovim oljem. V farmacevtski industriji ga zato uporabljajo kot osnovo pri izdelavi določenih mazil, v kozmetični industriji pa za izdelavo kvalitetnih (posebno otroških) mil.

Ričkovo olje je pomembna surovina tudi v industriji barvil. Uporabljajo ga za izdelavo kvalitetnih slikarskih oljnatih barv, za katere so prej uporabljali makovo olje.

Tatjana Angerer

Gasilska vaja treh dežel

Gasilci treh dežel

Vsoboto, 31. avgusta, je bila tromeja-stičišče treh držav – Avstrije, Italije in Slovenije, prizorišče druge mednarodne gasilske vaje, ki so jo izvedla gasilska društva obmejnih društev. Organizator vaje je bilo prostovoljno gasilsko društvo Podklošter (Arnoldstein), vajo pa je vodil občinski gasilski poveljnik Hans Novak. V gasilski vaji so iz Slovenije sodelovala gasilska društva iz Kranjske Gore, Podkorena in Rateč, iz italijanske Furlanije-Juljske Krajine gasilska društva iz Trbiža, Žabnic in gozdarsko gasilsko društvo, iz avstrijske Koroške pa so sodelovala gasilska društva iz

Peč, Sovč in Podkloštra. Na uspešno izvedeni vaji je bila prikazana vsa razpoložljiva in moderna tehnika ter visoka sposobnost in izurjenost gasilcev in reševalcev. Vaja pa je bila čudovita podlaga za poznejše sodelovanje pri Olimpijadi treh dežel, saj se je pokazalo, da državne meje in jezik za gasilce ne predstavljata nobenih ovir.

Prva podobna vaja gasilcev treh dežel je bila preteklo leto na Galeršah nad Kranjsko Goro, nosilec vaje pa je bilo gasilsko društvo Kranjska Gora, ki odlično sodeluje z gasilskim društvom v Podkloštru.

Lojze Kerštan

ŠMARJETA NAD PLIBERKOM

Smrt Franca Schlieserja

Nedavno tega smo se na Šmarješkem pokopališču ob veliki udeležbi za vedno poslovili od najstarejšega vaščana Franca Schlieserja, p. d. Dobnikovega očeta iz Šmarjete. Pokojni Dobnikov oče je zagledal luč sveta pred pičlimi 94 leti. V svoji mladosti je moral kaj kmalu poprijeti za delo in okusiti trdo življenje v boju za obstoj na kmetiji, ki je le s pridnostjo in vztrajnostjo dajala vsakdanji kruh. Pokojnikova dobra volja, vzdržnost in ljubezen do podedovane grude, vse to je bilo osnova njegovega optimizma, da je zdržal, pa čeprav ni bilo lahko in brezskrbno. Tudi takrat, ko je bila gospodarska kriza – v letih pred 2. svetovno vojno – je uspešno preстал to dobo vsled svoji delovni zagnanosti. Ko je mladi Dobnikov gospodar uvidel, da brez pridnih ženskih rok ne bo mogel, si je izbral Oberovo Tilko iz Dolge Brde, da mu je pomagala kmetovati in je bila marljiva ter njegova desna roka vse življenje. Pri Dobniku se je začelo novo življenje in kaj kmalu so se rojevali srečnim staršem otroci – pet po številu. Z občudovanja vredno vneto sta premagovala vsakdanje težave in skrbi in dajala svojim potomcem zgled s svojo življenjsko potjo,

pridnostjo, poštenostjo in ljubeznijo do svoje matere besede in narodne skupnosti.

Pokojni Dobnikov oče pa se je zavedal svoje dolžnosti tudi tedaj, ko je nacifašizem zaslužnil skoraj vso Evropo, da je stopil kot mož v vrste tistih, ki so se borili za uničenje tisočletnega rajha in jim dajal vsestransko podporo. To svojo prepričanje in držo je izpričeval tudi, ko so bila spominska srečanja pri Peršmanu, na Komlju in še drugod. Bil je srečen med svojimi, pa čeprav je imel že nad 90 let.

Ko je dobri Dobnikov oče dal kmetijo sinu Francu, ni počival. Pomagal je, kjer in kolikor je zmogel. Rad je obiskoval svoje otroke, vendar mu je rodna Šmarjeta bila tista, ki jo je imel najrajši in v tem domačem rojstnem kraju je legel tudi k zadnjemu počitku.

Le težko bomo preboleli izgubo dobrega Dobnikovega očeta, pogrešali ga bomo kot značajnega človeka in kot staro knjigo, polno lepih pripovedi in življenjskih izkušenj. Stal je kot vihar, ki ga ni moglo nič upogniti.

Naj si spoštovani oče spočije na sončni Šmarjeti v miru. Vsem njegovim pa naše iskreno sožalje.

Ikej

BOSANSKI KULTURNI DNEVI

**od 20. septembra do 5. oktobra 1996
v k & k centru v Šentjanžu v Rožu**

PETEK, 20. 9.

19.00 Odprtje razstave »Poniževanje lepote«
(Salko Sarić & Vladimir Kolopić)

20.00 Koncert akademskega ženskega vokalnega ansambla
KPD Preporod Sarajevo

ČETRTEK, 26. 9.

19.30 Prezentacija sodobne bosansko-hercegovske literature
Novo liriko in prozo berejo: Nedžad Ibrišimović, Bisera Alikadić, Irfan Horozović, Veselko Koroman, Mile Stojić

SOBOTA, 28. 9.

20.00 Wilhelm Reich »Govor malemu človeku« –
gledališka predstava – igralec: Vlado Novak

Obiščite nas ob priliki Rozalskega žegnjanja!

SPAR trgovina
in gostilna z dvorano
za vsakovrstne prireditve

Šoštar

Globasnica
tel. 0 42 30/211

Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku!

**V prvih desetih
dnevih pouka imate
še možnost prijave,
da se bo Vaš otrok
izobraževal v dveh
jezikih!**

ŠENTANEL NAD PREVALJAMI

Kramljanje z Mitjem Šipkom in vaščani

Danes je Šentanel lepa višinska turistična vas, do koder je speljana dobra cesta, ki se odcepi od magistralne ceste za mednarodni prehod Holmec in Zgornjemežiško dolino. Številne turistične kmetije privabljajo vse več gostov, željnih stikov z naravo in z načinom življenja domačinov. Lep je razgled na Mežiško dolino z Uršljo goro in Peco; kakor na dlani je zamejska Podjuna z Obirjem. Gozdovi so bogati z gozdnimi sadeži, okrog kmetij pa se razprostirajo žitna polja, pašniki in travniki s sadovnjaki. V središču vasi se občasno odvijajo prireditve, povezane z ljudskim izročilom in v domačem narečju, ki jih domačini negujejo že od nekdaj. Znale so pustne prireditve, sankarija, steljeraja, gnojevožnja, pokanje z možnarji pritrkovanje cerkvenih zvonov, shodi ob lepih nedeljah, ljudske igre in podobno. Zborovsko petje ima posebej bogato tradicijo, s katero je povezano ime Kramolčevih. Že od začetka stoletja je to vodil zbor Štefan Kramolc. Njegov nečak, znani zbiratelj koroških ljudskih pesmi in skladatelj Luka Kramolc, je pred tridesetimi leti dal idejo in ime za domači zbor Šentanelski pavri ter nagovoril Mitjo Šipka k vodenju. Ta zbor neguje izvirno pesem in povezuje kmečke ljudi. Vaščani so uredili tudi knjižnico z eksponati sokrajana Luke Kramolca in Franca Ksaverja Meška, ki je med službovanjem v Šentanelu ustvaril nekaj dobrih literarnih del. Šentanel pa seveda nima takšne idilične preteklosti. Svojo mladost je tod preživljal tudi Mitja Šipek, med drugim znani metalurški strokovnjak in vsestranski kulturni ustvarjalec. Kot nekdanji partizan je tudi odločen borec za pošten odnos do osvobodilnega boja pri nas. Spominja se časov

Mitja Šipek v pogovoru z Vaščanko

pred drugo svetovno vojno, ko je v Šentanelu prevladovala revščina. Ob nekaj kmetih so životali bajtlarji, ki so se preživljali z delom v gozdu in na poljih ter v rudnikih bližnjega Holmeca in Mežice. Imeli pa so velike družine, tako da je bilo okrog sto osnovnošolcev in eden učitelj v štirirazredni šoli. Drugih možnosti šolanja praktično zanje ni bilo. Kljub težkim razmeram pa so Mitjo poslali v Maribor, da bi se izšolal za župnika, kar je bila očetova želja. Prišla je vojna in Nemci so najprej izgnali župnika in učitelja. Nastavili so svojega učitelja, a ni dolgo zdržal. V letu 1943 se je izoblikovalo odporniško gibanje, ki pa ga je okupator še isto leto na binkoštno nedeljo krvavo zatrl v bližini Vužnikove domačije. Preživela sta le dva partizana. Nato so se znesli nad domačini in jih odpeljali v taborišča, od koder se jih mnogo ni več vrnilo. Med njimi so bile tudi Plodrova, Vužnikova, Rifelnova in Dvornikova domačija. Takrat je imel Šentanel okrog tristo ljudi.

Odporniško gibanje si je opomoglo naslednje leto 1944, ko so se polnile partizanske vrste tudi s prisilno mobiliziranimi v nemško vojsko, ko so prihajali na dopust. Takšna je bila tudi pot Mitje Šipka, ko mu je bilo šestnajst let. Za Šentanel pravi, da je bil vedno narodno zaveden in izdajalec skoraj niso poznali. V tem duhu odraščala tudi mladina in ljudje imajo spoštljiv odnos do osvobodilnega boja.

Po vojni so se Šentancelci soočali z obveznimi oddajami

pridelkov in s politiko podružabljanja zemlje. Zaradi upiranja združništvu so nekateri bili odpeljani v taborišče, lastnina pa jim je bila odvzeta. Tako so nastale razmere, da so partizanske kmetije propadale. Nekaj lastnine se je pozneje vračalo, a ne vse. Preporod je nastal v sedemdesetih letih, ko je oblast pričela izdatno podpirati razvoj tega območja s številnimi krediti in večina kmetij se je ob urejeni infrastrukturi kraja dobro mehanizirala.

Samo Šave

Mitja Šipek, ki je izredno veliko naredil tudi za koroške Slovence, je pred nedavnim praznoval svojo 70-letnico. Iskrene čestitke tudi v imenu uredništva!

IZ ŽENSKEGA VIDIKA

Vsakodnevni boj za denar

Piše dr. Štefka Vavti

Marsikatera izmed vas bo poznala iz svojih izkušenj, kako negativno vpliva na partnerski odnos vsakodnevni boj za denar. Posebej to velja še za tiste, ki niso zaposlene izven hiše, ki so gospodinje in finančno odvisne od dohodka moža.

Tiste, ki v svoji mladosti niso imele možnosti, da bi se poklicno izobrazile, tako gledano niti nimajo možnosti, da bi se rešile te eksistenčne odvisnosti – neodvisno od tega, kakšen je odnos moža do denarja, ali je radodaren ali je skopuh ...

Mislím, da je težko biti v tolikšni meri odvisen od moškega, tudi če ga ljubimo in on ljubi nas. Partnerski svetovanci iz izkušenj poznajo probleme partnerjev, katerih odnosi so »splavali po vodi« prav zaradi večnih konfliktov okrog denarja. Prepričani so tudi, da sta čustvena in finančna raven v partnerskem odnosu tesno povezani. Denar se namreč ne meri le v šilingih in kreditnih kartah, ki jih imamo ali nimamo, za denarjem se skriva tudi naša življenjska energija, ki smo jo pustile na delovnem mestu. Če torej partnerja obdarimo, mu dajemo nekaj od svoje substance.

Vprašanje dajanja in jemanja – to si upam trditi – pa je centralna tema v partnerstvih. Če je partnerski odnos pri dajanju in jemanju uravnotežen, potem je največkrat tudi srečen. Če eden le daje, drugi pa jemlje, potem je vsaj eden od obeh nesrečen. Pri dajanju pa ne mislim le na finančno plat, temveč v veliki meri tudi na čustveno. Ženske, ki so gospodinje in skrbijo za otroke, morda možu čustveno dajejo več, kot bi jim leta z denarjem sploh mogel kdaj poplačati. Tega bi se morale zavedati posebno tiste izmed vas, ki se ne počutijo dobro v svoji koži, ker nimajo lastnega dohodka.

Neka prijateljica mi je v tej zvezi dejala, da si lastnega ne zna privoščiti ničesar, ker ni njen denar. Denar, ki ga dobi od moža za gospodinjstvo, sicer porabi za otroke in za živila ter druge potrebščine v gospodinjstvu, če pa si ob tem še kaj kupi zase, pa jo popade slaba vest.

Ne vem, ali bi ta problem lahko rešili s tem, da bi družba plačala tudi gospodinje? Morda bi tako delo doma vrednotile višje? Brez dvoma pa bi se marsikatera počutila v svoji koži bolje, če bi bila za svoje delo doma tudi poplačana. To velja posebno za tiste, ki se morajo sicer boriti za vsak šiling, preden ga prejme od moža, ki ga oskrbujejo.

46

KRIŽANKA

Sonja Wakounig

1	2	3	4	5	6			7	8	9	10	11
12							13					
14			15			16					17	
18		19			20					21		
22				23		24			25			
	26						27	28				
29						30					31	
32					33			34				35
36							37					

VODORAVNO: 1. glavno mesto Poljske 7. glavno mesto Ukrajine 12. majhna država v Pirenejih 13. plaz 14. predlog 15. glavno mesto Portugalske 17. kemični znak za aluminij 18. pameten, razumen 20. praprebivalec Japonske 21.

tretja oseba ednine glagola tkati 22. zamašek 24. Karel Destovnik 25. zvok, ton 26. posoda za kuhanje 27. glavno mesto Norveške 29. kdor riše 30. glavno mesto Turčije 32. Ipavec Jože 33. Eros Ramazotti 34. zapreka 36. glavno me-

sto Španije 37. vojaški pas z municijo

NAVPIČNO: 1. glavno mesto Liechtensteina 2. odklon od normalitete 3. Ross Diana 4. prispevek za šolanje 5. vzdevek pokojnega ladjarja Onasisa 6. posoda za cvetje 7. indijanski čoln 8. vrba žalujka 9. Josip Ipavec 10. prav taka, na las podobna 11. bivši poljski predsednik (Lech) 13. glavno mesto Velike Britanije 16. samec goveda 19. značajnost, npravna drža 21. naris, načrt iz ptičje perspektive 23. skala z ostrimi robovi 25. del telesa (na vratu) 28. neradodaren, stiskaški 29. glavno mesto Italije 30. 100 kvadratnih metrov 31. nadav, naplačilo 33. okrajšava za Edvard 35. Anica Černigoy

Rešitev iz prejšnje križanke:

VODORAVNO: 1. GRA-

DIŠČANSKA 11. GOŽ 14. LIMA 15. KOSOVO 16. MIZA 17. IKONA 19. PIROMAN 21. IR 22. NAREK 23. REDAR 24. KM 25. AR 26. RAKEC 29. NI 30. ONO 32. JAPONEC 35. UDARNIK 37. NALEPKA 38. KRANJICA 39. AV 40. POET 41. RANA 42. ČAR 43. NA 44. ALTONA 45. MA 46. OST 48. IAN 49. VA 51. KASEN 53. KOS 54. MAŽORETKA

NAVPIČNO: 1. GLINA 2. RIKARJA VAS 3. AMOR 4. DANE 5. ŠK 6. ČOP 7. ASIREC 8. NOREC 9. SVOD 10. KOMANDANT 11. GI 12. OZIMNICA 13. ŽAR 16. MN 18. AKROPOLIS 20. ARIANA 24. KONIČAST 27. ANKETA 28. KEATON 31. OKARINA 33. AL 34. PEPA 35. URA 36. RJ 37. NANOS 38. KRAVA 45. MAE 47. TK 50. AŽ 51. KR 52. EK

PRIREDITVE

ČETRTEK, 12. 9.

- BELJAK, Studiobühne
20.00 Rudolf Unger: »Ein Versteck im 20. Jahrhundert: Vom Heute ins Gestern der frühen Vierziger Jahre«. Igrata Kurt Weinzierl in Veronika Faber.

PETEK, 13. 9.

- BELJAK, Studiobühne
20.00 Rudolf Unger: »Ein Versteck im 20. Jahrhundert: Vom Heute ins Gestern der frühen Vierziger Jahre«. Igrata Kurt Weinzierl in Veronika Faber.

SOBOTA, 14. 9.

- TINJE, v Domu
15.00 »Ostriti pero – ostriti duha«; literarna delavnica Katoliške mladine (do nedelje ob 13. uri)
LOČE – SPD »Jepa – Baško jezero«
18.00 Planinski izlet na Križ, zbirališče pri Pušniku v Ločah, vožnja z osebnimi avtomobili do Aljaževega doma, večerja in prenočišče. Naslednjega dne vzpon na Križ.
ŽELEZNA KAPLA, v farni dvorani
20.00 Rockkoncert z ansambloma »benzol & grass«; vstopnina 30.- šil.
BELJAK, Studiobühne
20.00 Rudolf Unger: »Ein Versteck im 20. Jahrhundert: Vom Heute ins Gestern der frühen Vierziger Jahre«. Igrata Kurt Weinzierl in Veronika Faber.

NEDELJA, 15. 9.

- SVETA HEMA
8.00 Začetek maševanja ob Rozalskem žegnanju
BLED, kavarna blejskega kazina – Klub »Tre popoli«
10.00 Alpen-Adria-Tandem-Treff; pohod v Vintgar. Za prevoz srečanje z osebnimi avtomobili pri Intersparu v Celovcu, Rosentalerstr. 138.
RADIŠE, pred kulturnim domom – SPD »Radiše«
10.30 (po maši) Radiško žegnanje; igra Trio Pavlič z Obirskega
SELE, v farni dvorani – KPD »Planina«
15.00 Valentin Katajev: »Dan oddiha«, premiera gledališke skupine iz Sel; režija Franci Končan

PONEDELJEK, 16. 9.

- TINJE, v Domu
18.00 Začetek tečaja »Word za windows«, skupno 4 večeri, vodita H. Čertov in S. Kupper
PLIBERK, pri Brezniku – MePZ Podjuna-Pliberk
19.00 »Zdravilna zelišča za tvoje zdravje«; predava specialist za zelišča župnik Weidinger

TOREK, 17. 9.

- CELOVEC, v Mohorjevi knjigarni
18.30 Literarni večer z Berndtom Riegerjem ob izidu njegove tretje knjige »Engel« (roman).
TINJE, v Domu
19.00 Začetek tečaja »Italijanščina za začetnike«, I. del, vodi Alexandra Götzhaber
20.00 Vse o rastlinskih čistilnih napravah, predava Lorenz Tammegger

ČETRTEK, 19. 9.

- CELOVEC, Waaggasse, v kapucinskem kloštru
18.00 Slovenščina za napredujoče, II. del; vodi Nadja Volavšek
TINJE, v domu
19.00 Začetek tečaja »Italijanščina za začetnike«, II. del, vodi Alexandra Götzhaber
DUNAJ, Literaturhaus, 7. okr., Zieglerg. 26 A
19.00 Odrptje potujoče razstave in predstavitve knjige Anne Zauner in Erwina Köstlerja »Die andere Seite«

SOBOTA, 21. 9.

- TINJE, v Domu
19.30 Predstavitve knjige Karla B. Steinerja »Kärnten – unterirdische Begegnungen«

NEDELJA, 22. 9.

- BISTRICA v Rožu, v kulturni dvorani – Občina Bistrica
11.00 Praznovanje ob preimenovanju v »trško občino Bistrica v Rožu«; program se začne ob 9.30 s sprevozom s trga v Svečah
ŠENTJAKOB v R., v farni dvorani – Društvo upokojencev
14.00 Kulturna prireditel z družabnim srečanjem; sod.: MoPZ »Borovlje in Francka Mlekuž iz Beljaka

TOREK, 24. 9.

- CELOVEC, Mladinski dom, Mikschallee 4 – Film mladje KDZ
20.00 Premiera kratkih filmov »Eiszeit – Ledena doba« ter »Bo bilo – Es wird gewesen sein«

GLASBENA ŠOLA NA KOROŠKEM

Razpored za vpisovanje novih učencev

ČETRTEK, 12. 9.

- PLIBERK od 13.00-13.30 Posojilnica (tudi za Vogrče in Žvabek)
ŠMIHEL od 13.45-14.15 farna dvorana
GLOBASNICA od 14.45-15.15 ljudska šola
DOBRLA VAS od 15.45-16.15 župnišče
ŠENTPRIMOŽ od 16.45-17.15 kulturni dom
ŽITARA VAS od 17.45-18.15 ljudska šola
Pričetek pouka je v tednu od ponedeljka, 16. sept. 1996.

RAZSTAVA

Uničevalna vojna – zločini wehrmachta 1941 do 1945

Razstava hamburškega Inštituta za družbene raziskave v likovnem razstavišču RITTER v Celovcu

še do 6. oktobra, dnevno od 10. do 20. ure

ČETRTEK, 12. 9.

- 19.45 Schuld und Gedächtnis (kino)

PETEK, 13. 9.

- 19.45 Totschweigen (kino)

SOBOTA, 14. 9.

- 19.45 Hasenjagd. Vor lauter Feigheit gibt es kein Erbarmen (Kino)

PONEDELJEK, 16. 9.

- 19.00 Entnazifizierung in Kärnten, predava dr. Robert Knight iz Londona

SREDA, 18. 9.

- 19.00 Vernichtungskrieg und Desertion, predava Ludwig Baumann iz Bremna

ČETRTEK, 19. 9.

- 19.00 Janko Messner: XY ungelöst.
Igra Marijan Hinteregger

KLASIČNI KONCERTI

- v četrtek, 12. 09. '96, ob 20. uri v kulturnem domu v Šentjakobu v Rožu; prireditelja: SPD »Rož« in SPZ
v petek, 13. 09. '96, ob 20. uri pri Cingelcu na Trati; prireditelja SPD »Borovlje« in SPZ
v soboto, 14. 09. '96, ob 20. uri v ljudski šoli v Zahomcu na Zili; prireditelja: SPD »Zila« in SPZ
v nedeljo, 15. 09. '96, ob 20. uri v farni dvorani v Šmihelu; prireditelja: KPD »Šmihel« in SPZ

VSE NAJBOLJŠE!

Pepca Wieser iz Slovenjega Plajberka je v sredo praznovala svoj 50. rojstni dan. Za Abrahama ji čestitajo mož Matevž, hčerka Andreja in sinova Marko in Franci ter vsi sorodniki in znanci od blizu in daleč!
Nogometni SAK pa se ji iskreno zahvaljujejo za nesebično in požrtvovalno pomoč, saj Pepca že 23 let pere njihove prepotene in umazane nogometne drese!
Zvesti bralki Slovenskega vestnika čestita tudi uredništvo.

Praznujejo

Marija Tomitz iz Nonče vasi – osebni praznik; Helena Kumer z Bele pri Železni Kapli – rojstni dan; Nečej Schüttelkopf iz Velike vasi – rojstni dan; Franc Wrolich – Jurč iz Podgorij – rojstni dan; Matilda Ressmann z Ledinc – osebni praznik; Marija Hribar z Obirskega – 72. rojstni dan; Ana Woschitz s Spodnjih Rut – 85. rojstni dan; Marija Hribnik iz Spodnjih Glinj – 70. rojstni dan; Marija Pasterk z Bele pri Železni Kapli – dvojni praznik; Edit Sovak iz Lovank – rojstni dan; Mihaela Osojnik iz Kokij – rojstni dan; Ljudmila Sadjak iz Podjune – rojstni dan; Marija Preinig iz

Grabalje vasi – rojstni dan; Marija Mohar z Lancove – rojstni dan; Ana Urban iz Gorici – rojstni dan; Marija Kos iz Strpne vasi – rojstni dan; Marija Hobel iz Goselne vasi – rojstni dan; Leopold Leben iz Pliberka – rojstni dan; Franc Riedl iz Nonče vasi – rojstni dan; Uši Urank iz Encelne vasi – rojstni dan; Tičej Čertov – Tevlnov – rojstni dan; Nuži Oraže – Pripostnik – rojstni dan; Stanko Božič iz Večne vasi – 40. rojstni dan; Ana Kraiger iz Bukovja – 75. rojstni dan; Andrej Milavec z Brega pri Pliberku – rojstni dan; Marija Jug iz Vogrč – 26. rojstni dan.

SLAVLJENCEM ČESTITA TUDI SLOVENSKI VESTNIK

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

Četrtek, 12. 9.

- 18.10 Rož – Podjuna – Zilja.

Petek, 13. 9.

- 18.10 Kulturna obzorja

Sobota, 14. 9.

- 18.00 Od pesmi do pesmi – od srca do srca.

Nedelja, 15. 9.

- 6.08 Dobro jutro, Koroška – Guten Morgen, Kärnten! / Duhovna misel (mag. Ivan Olip).
18.00 6 x 6 – Domače uspešnice.

Ponedeljek, 16. 9.

- 18.10 Kratak stik.

Torek, 17. 9.

- 18.10 Otroška oddaja.

Sreda, 18. 9.

- 18.10 Domača glasbena mavrica.
21.04 Glasbena oddaja.

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 15. 9.

- 13.30 ORF 2

PONOVI TVI

PONEDELJEK, 16. 9.

- 16.20 TV SLO 1

- 2.45 ORF 2

Z naslednjimi prispevki

- Ob 1000 letnici Avstrije: Slavje treh dežel v Bad Bleibergu.
- V prizadevanjih za doseg tretjega mandata pri kmečkozbojskih volitvah kandidatka SJK Iva Müller posebno poudarja socialna vprašanja.
- Poklonu slovenskemu slikarju in grafiku Bogdanu Borčiču je ob njegovem 70. rojstnem dnevu namenjena razstava v Spittalu.
- 1. festival manjšinske televizije – Krakow 1997.
- Koroška karitativna zveza: 75 let z ljudmi za ljudi.
- »V Podjuni je hejda že zreva«: Na Suhi je napovedana ajdova žetev.

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Glavna urednica Sonja Wakounig;
uredniki Jože Rovšek, Franc Wakounig,
Mirko Štukelj

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

SLOVENSKI PLANINCI NA NORDKAPPU (5)

Čar severne Evrope

Slovenski planinci iz Koroške in Slovenije so si letos uresničili poseben podvig: osvojili so tako imenovani Nordkapp, 307 metrov visoko majestetsko skalno planoto na otoku Mageroy na severnem Norveškem z geografsko označbo »71°10' 21" N.« Nordkapp velja za najsevernejšo točko evropske celine in je že skozi stoletja cilj številnih pustolovcev, v zadnjih letih pa tisočih turistov iz vseh delov Evrope in tudi ostalega sveta.

Enajstdnevno potovanje po vseh štirih skandinavskih državah so sredi julija skupaj s potovalno agencijo Happy holidays iz Žalca organizirali planinci društva Avto Celje v sodelovanju s Slovenskim planinskim društvom v Celovcu. Na poti skozi Švedsko, Norveško, Finsko in Dansko so udeleženci potovanja z avtobusom prevozili približno 5700 kilometrov, nekaj sto kilometrov poti so opravili z ladjo oz. trajekti, dobrih 2500 kilometrov pa še z letalom Adrie Airways - od brniškega letališča v København in nazaj.

Potovanje se je zares začelo šele v danski prestolnici, od koder je 47-glavna skupina z norveškim avtobusom krenila na dolgo in naporno pot, ki pa je bila polna lepih užitkov. Prvi cilj na Švedskem je bilo mesto Jönköping, nato se je pot v naslednjih dneh nadaljevala po srednji Švedski. Obiskali smo znamenito zgodovinsko mesto Gävle in prečudoviti kraj Umea ob baltiški obali ter v notranjosti švedske dežele Tärnaby, rojstni kraj najslavnejšega alpskega smučarja vseh časov Ingemarja Stenmarka.

Po petih dneh smo zapustili Švedsko in hiteli navzdolž norveške obale z njenimi čudovitimi fjordi proti severu. Prekočili smo severni polarni krog in dokončno vstopili v deželo polnočnega sonca. Naslednji dve pomembnejši postaji na poti k Nordkappu sta bili mesti Narvik in - malo stran poti - Harstad, veliko pozornost pa je vzbudila tudi vasica Jiepma-luokta/Hjemmeluft v fjordu Alta, kjer so leta 1973 odkrili risbe v kamnu, stare do 6200 let.

Šestega dne zvečer smo končno dosegli Mageroy, otok, na katerem je najsevernejša točka

evropske celine - Nordkapp. Srečanje več sto ljudi iz vse Evrope in sveta pod jeklenim globusom ob robu skalnatega grebena je bil za vsakogar enkratno, nepozabljivo doživetje. Počutil si se na koncu sveta - v mrzlem viharju, ki je pihal z ledenega morja, pa si lahko hkrati užival svetlobo polnočnega sonca.

Po skoraj peturnem bivanju na magični točki 71°10'21"N se je začel drugi del potovanja - pot proti domovini. Po kratkem obisku kraja Karasjok/Karasjohka, središču norveških Laponcev, smo prestopili mejo v četrto skandinavsko državo - na Finsko, t. i. deželo tisočih jezer.

Mimo jezera Inari, ki slovi po kar 3000 otočjih, je pot vodila do mesta Rovaniemi. Tu smo drugič prestopili polarni krog - čeprav tokrat proti jugu - in se ustavili v majhni, toda svetovno znani vasi, od koder

vsako leto krene na pot Božiček s svojimi darili. Skorajda vsak je svojim v domovini napisal kartico z najlepšimi pozdravi ali celo kupil kako božično darilo, ki bo šlo na pot šele v predbožičnem času. Če boste torej letos za Božič prejeli kartico ali darilce s Finske, ne bodite preveč presenečeni, odpošiljatelj je namreč že zdavnaj spet med vami.

Utrujeni od skoraj 30 urne vožnje smo blizu Rovaniemija prespali v nekem dijaškem domu in se naslednji dan podali na pot skozi deželo tisočih jezer. Na poti proti glavnemu mestu Helsinki (švedsko Helsingfors) smo se seveda ustavili še v Lahtiju, svetovno znanemu središču nordijskega športa s svojimi mogočnimi skalnicami, kjer sta se mdr. v seznam zmagovalcev vpisala tudi dva Korošca, Karl Schnabl in Heinz Kuttin. Na skoraj sto metrov

Slikarka prodaja panoramske slike Stockholma

visokem stolpu se je lahko vsakdo prepričal o pogumu, ki je potreben za premagovanje teh skalnic.

S prihodom v Helsinke se je začela zadnja četrtina potovanja. V pristanišču nas je pričakal vodič, ženska, ki nam je pokazala najpomembnejše znamenitosti mesta, v katerem živi nad pol milijona prebivalcev, mdr. dokaj močna švedska manjšina. Obiskali smo najbolj privlačne točke mesta kot Senatni trg, Sibeliusov spomenik, podzemeljsko cerkev, olimpijski park s kipom slavnega tekača Nurmija in nenazadnje tudi središče mesta z znanim bulevarjem Mannerheimintie, največjo poslovno cesto finske prestolnice.

Zadnja postaja na Finskem je bilo 170 kilometrov oddalje-

večnadstropni luksuzni hotel - je presegla vsa pričakovanja. Potnikom nudi tako rekoč vse - restavracije, kavarne, igralnice, brezcarinske prodajalne, savno, fitness-center itd. Kapaciteta ladje je veličinska: poleg avtomobilov in blaga je prostor za približno 2000 potnikov in tisočglavo posadko!

Po deseturni nočni vožnji prek mirnega morja je bil prihod v Stockholm pravo doživetje. V žarkih jutranjega sonca se je z ladje nutil prelep pogled na mesto, ki smo si ga po izkrcanju ogledali z avtobusom. Ob čudovitem vremenu smo obiskali skorajda vse mestne znamenitosti, kot so kraljeva palača, stari del mesta, Gamla Stan z njegovimi ulicami in starimi hišami, parlament, itd.

Nato je bil čas za slovo in krenili smo na zadnji del našega potovanja. Od Stockholma je sledila vožnja skozi južno Švedsko do Helsinborga, s trajektom do Helsingöra na Danskem, in naprej do Københavna.

Za zadnje prenočevanje v Skandinaviji je bilo poskrbljeno v modernem športnem hotelu na robu danske prestolnice, odkoder nas je naslednji dan peljal avtobus do letališča. Sicer poldrugo uro zamude - redno letalo Adrie Airways je zamujalo na poletu iz Ljubljane v København - smo se dokončno poslovili od prečudovitega evropskega severa in se vrnili v domovino.

Že letos - vsaj tako smo se pri poslovnem kozarčku slovenskega Cvička pri »Ančki« blizu brniškega letališča dogovorili - naj bi se vsi udeleženci potovanja spet srečali - pri nas na Koroškem. (Konec).

Ivan Lukan

Spet na srednjeevropskih tleh: pristanek na brniškem letališču

no mesto Turku. Tu smo se zvečer vkrcali na moderni trajekt Viking Line z imenom »Amorella«. Ladja - ploveči,

Potovanje z luksuzno ladjo Viking Line je bilo posebno doživetje.

Finska - dežela tisočih jezer

Igra zamujenih priložnosti

Na idilično ležečem stadionu pod Košuto so Selani na žalost precej neidilično zgubili tekmo proti Labotu

Mraz, lastna nezmožnost in neprijeten nasprotnik – to je bila moka, iz katere v preteklo nedeljo Selani na domačih tleh v naravni areni pod Košuto niso znali in zmogli speči kruha zmage. Nasprotnik je bil nogometni klub iz Labota (Lavamünd), ki sedaj na lestvici prednjači pred ekipo izpod Košute.

Nedeljski poraz s 3:2 je v celovitem pomenu besede zrasel na lastnih selskih tleh. Kajti število priložnosti, ki so jih Selani zamudili, zgrešili, zapravili in dobesedno spustili po strugi potoka Borovnice v tej eni sami igri, bi po vseh »reglicah« nogometne aritmetike moralo zadoštevati vsaj za nekaj iger dosti višjega kalibra. Saj se je žoga najmanj štirikrat odbila od prečk nasprotnega gola, tako imenovanih siceršnjih »stoodstotnih« priložnosti pa je bilo na ducat, če ne več. V skupnem seštevku je zato treba suhoparno, trezno in nič olepšujoče ugotoviti, da je za Selane bila to igra zamujenih priložnosti. Z bridkostjo so morali vzeti na znanje kruto in neizprosno nogometno modrost, da gole, ki jih ne zadaneš, kasiraš sam. Poleg tega pa je obramba igrala zelo mlahavo in je trener Stankovič očitno pozabil, da ima na rezervni klopi še sveže in močne igralce...

Nasprotnik iz Labota pa je tudi pristavil svoj piskrček in je s svojo odločno in zelo mobilno igro, brezpogojna obramba in hitri napadi, motil domačine, jim mešal štrene in jih tako dolgoročno spravil v obup in obzmag. Najboljši oz. šolski primer nekoncentriranosti domačinov in hladnokrvnosti nasprotnika so bili vsi goli Labotčanov. Vselej je selsko moštvo zaspalo potezo gostov in že se je zatresla mreža za vrati Eriha Oražaja.

Navzlic temu pa je večji del igre zelo dobro kazalo za domačine. Po prvotni začetni tremi so se ujeli in pošteno navali na goste, ki so si v tej fazi igre pomagali samo z dokaj

grobimi in številnimi neshportnimi posegi. Predvsem Adrijan Kert, ki je sploh sodil med najboljše igralce na igrišču, je pokazal svojo nevarnost in borbenost in je z dolgimi podajami na krila, kjer je poplesaval Marko Jordan, cefral obrambni zid gostov. Sredi prvega polčasa je selska igra obrodila sad: najmlajši igralec Florjan Dovjak je prelisičil nasprotnega vratarja in Selani so vodili 1:0. A njihovo veselje je trajalo samo do sredinske črte. Kajti že v protinapadu so Labotčani izenačili, nekaj minut zatem pa celo povedli z 2:1.

Domačini pa niso popustili in minute pred koncem prvega polčasa je trener Stojanovič s suhoparnim prostim strelom v zgornji kot izenačil, nekaj trenutkov zatem pa je Kurt Hribnik s čudovitim udarom od zadaj le za las zgrešil nasprotna vrata. Da je pred tem vratnica preprečila gol za Selane, naj ne bo zamolčano.

Sedaj je napočila doba najboljše selske igre. Po odmoru so Selani vrgli vse moči v napad in Kert ter Jordan sta imela smolo – obakrat je žoga ali kot v Selah rečejo tej okrogli stvari, okoli katere se suče svet, tlesnila na les. Smola, hitra napadalna igra in mraz so storili svoje, domačinom so začele pohajati moči in gostje so to gladko izrabili. Tik pred koncem igre je Stempfer v tretje poslal žogo v selska vrata in svojemu moštvu zagotovil zmago na tujem.

Selani bi si v nedeljo zaslužili zmago. A kaj, ko pa niso znali in zmogli vnovčiti ponujenih in priborjenih priložnosti. Najslabše bi bilo, če bi moštvo, v katerem je kup izkušenih starejših in mladih talentiranih igralcev, kar je ponavadi najboljše mešanica, klonilo in zgubilo pogum in voljo. Prej ali slej se bojo tudi selskim igralcem razjasnila vremena.

Selsko moštvo:

Erih Oraž, Aleksander Mak, Jože Božič, Ivan Kelih, Kurt Hribnik, Florjan Dovjak (Dominik Mak), Mario Mak, Dare

Stojanovič, Adrijan Kert, Marko Jordan.

Naslednjo tekmo igrajo Selani v soboto, 14. septembra, ob 16.30 v Frantschachu.

V tem razredu je vodeči Šmihel premagal Frantschach z 2:1, drugouvrščeni Grebinj pa je doma premagal Železno Kaplo s 3:0, Ruda je zmagala proti Šentlenartu z 1:0, Žitara vsa pa je doma remizirala 2:2 z Marija Rojachom. **Franc Wakounig**

SPODNJA LIGA:

V vzhodni spodnji ligi je Bilčovs po šestih kolic z 9 točkami na dobrem 4. mestu za Vetrinjem, Šentandražem in ASK. Na 7. mestu je boroveljski DSG, ATUS je 9, za njim je Metlova, Klopinja pa je zadnji.

Bilčovščani so konec tedna gostovali v Liebenfeldu in od tam z remijem 2:2 odnesli eno točko. Prav tako z 2:2 neodločeno sta se ločila Klopinja in Atus iz Borovelj, DSG pa je premagal Blatograd z 2:0.

1. razred C

V tej skupini vodeča Šmarjeta zmagala z Reichenauom 5:0, Kotmara vas in Hodiše pa sta se ločila s 4:4.

2. razred A

Tu je Pliberk II premagal SAK II s 4:1, ki za Pliberkom in celovško Austrio zaseda tretje mesto.

2. razred F

V 2. razredu F je vodeča Globasnica zmagala v Reichenfeldu kar s 6:0, Dobrla vas je Grabštanj premagala z 1:0, Djekše so izgubile doma z Važenberkom 2:3, Preitenegg je premagal Rikarjo vas z 1:0, Žvabek pa Galicijo s 5:1, Sinča vas pa je v Tinjah slavila zmago s 5:0.

KOLESARSTVO

Peter Wrolich uspešen na Štajerskem

Sicer z bolečinami v kolenu, vendar je Peter Wrolich v polni formi

Le za las je Peter Wrolich zgrešil pretekli teden zmago na krožni dirki po Štajerski. Zmagal je na drugi etapi in do zadnjega dne nosil majico vodečega. Že drugi dan pa so se pojavile bolečine v desnem kolenu, katere je še posebno neprijetno občutil na klancih in strminah. Slabo vreme – vse dni je deževalo, na gorah pri temperaturah okoli 0 stopinj – je te bolečine še pospešilo. Tako na zadnji tekmi, 13 km pred ciljem, ni več dohitel glavnine, zgubil na gori dve minuti in s tem tudi majico vodečega. Zmagal je znani Harald Morscher, Peter pa je postal v skupnem seštevku sedmi.

V letošnji sezoni čakata Petra še dva nastopa: na svetov-

nem prvenstvu vojaščin v Nemčiji in pa – krona za vse kolesarje – svetovno prvenstvo profesionalcev v Luganu.

Pöllau-SAK 3:3

Prav v zadnjem hipu je prejšnji petek ujel SAK eno točko na tujem v tekmi s Pöllauom. Hrvaški legionar Zoran Škerjanec, ki družno z Bosancem Nedom Omerovičem in Srbom Vladico Grujićem sestavlja udarno »jugoslovansko« ekipo slovenskih atletikov, saj je v petek dala vse gole za SAK, je v zadnji sekundi tvegala strel in zadel. Po besedah Jurija Perča, tiskovnega predstavnika SAK, je bivši drugi zvezni ligaš moral v dosedanjem poteku spoznati, da v regionalni ligi

točke niso zastoj in da lahko vsakdo zmagaja proti vsakomur.

To pa pomeni, da bo treba za vrnitev v drugo zvezno ligo bistveno izboljšati način igranja in strniti vse razpoložljive sile.

V nedeljo, 15. septembra, ob treh popoldne na celovškem stadionu bo SAK imel priložnost, da v derbijski tekmi s Pliberkom uresniči dobre in potrebne namene in da zmanjša prepad osmih točk do vodečega Welsa. Vodstvo SAK pa se dobro zaveda težke naloge, kajti Pliberk po dolgoletnih izkušnjah sodi med tiste »neprijetne« nasprotnike, proti katerim pravzaprav nikoli ni mogel in znal razviti celotnega cveta svoje igre. Vse drugo kot zmaga pa bi po besedah Perča bila »manjša katastrofa«, če naj SAK v prihodnje bolj odločilno poseže v boj za prvaka lige.

Franc Wakounig

PRVENSTVENA TEKMA

Koroški derbi v nedeljo, 15. septembra ob 15. uri

SAK - Pliberk
na celovškem stadionu

Prisrčno vabljeni!

ŠAHOVSKI OREH ŠTEV. 45

Kotov - Botvinik / SZ 1955

V končnici raznobarnih lovcev ima Botvinik prednost kmeta in aktivnejšega kralja, vendar taka prednost v podobnih končnicah ne zadošča za

zmago. Črni, ki je na potezi, pa tokrat najde lepo priložnost za zmago v prodoru, kjer si ustavi še enega prostega kmeta. Pot do zmage mu je nato odprta!

Rešitev štev. 44

Beli kralj ne vzame črnega kmeta na polju d4, temveč s potezo 1.d6! zapre črnemu lovcu poševnico b8 – h2. Slabše je 1.Kf3 h4! Na izsiljeno 1...ed6 2.Kd3!! Odlična poteza, ki vodi k remiju! Naj gre 2.a5? Ke2! in črni pobira bele kmete. 2...Lg3: 3.a5 d5 4.a6 Lb8 5.a7!! še zadnja žrtev in beli kralj je v patu! 5...La7: pat – remi!

